

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพตาม โครงการเศรษฐกิจชุมชนในเขตตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน
3. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชน

พ.ศ. 2541

4. ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
5. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ
6. โครงการเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพในเขตตำบลนามะเขือ
7. บริบทเกี่ยวกับตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง

ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทางด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทาง เศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลถกเถียงกรอง พระราชดำรัสและนำกราบทูลขอพระบรมราชานุญาตินำออกเผยแพร่ว่า ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบคำว่า “พอเพียง” กับคำว่า “Self-Sufficiency”

“...Self-Sufficiency นั้น หมายความว่าผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง ...เป็นไปตามที่เค้าเรียกว่ายืนบนขาของตนเอง ...แต่ว่าพอเพียงนี้มีความหมาย กว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอใจในความต้องการ มันก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนผู้อื่นน้อยถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุขพอเพียงนี้อาจจะมีมาก มีมากอาจจะมิของหุรหาก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติพอเพียง...”

ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่าความพอประมาณและความมีเหตุผลจากพระราชดำรัส เศรษฐกิจพอเพียง มิได้จำกัดเฉพาะของเกษตรกรหรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็น เศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพ ทั้งมีอยู่ในเมืองและอยู่ในชนบท เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงาน อุตสาหกรรม และบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการเพราะความ เจริญเติบโตจากโรงงาน โดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะกู้ยืมก็กระทำ ตามความเหมาะสม ไม่ใช่กู้มาลงทุนจนเกินตัวจนไม่เหลือที่มั่นให้ยืนอยู่ได้ต้องรู้จักใช้จ่าย ไม่ ฟูมฟือเกินตัว (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2550 : 28-40)

1. ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549 : 12) ความหมายของปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประมวลและกลั่นกรองโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิสภาต่างๆโดยสามารถ จำแนกองค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 5 ส่วน ได้แก่ กรอบแนวคิด คำ นิยาม เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติรวมถึงผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำไปปฏิบัติ

1.1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

1.2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

1.3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2551 : 11-14) กล่าวว่า พอเพียงประกอบด้วย 3

คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งหลักการ 3 ข้อจะใช้ โดยมีเงื่อนไข 2 ข้อ เป็นพื้นฐานสำคัญ คือ เงื่อนไขความรู้ และ เงื่อนไข คุณธรรม รวมเรียกว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ทั้งหมดจะก่อให้เกิดผลที่ดีที่จะเกิดขึ้น คือ ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่มั่นคง สมดุลยั่งยืน

1. ความพอประมาณ

ความพอประมาณ หมายถึง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มิได้ปฏิเสธความสุขจากการบริโภคสิ่งของที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งของที่ฟุ่มเฟือย เพียงแต่จะต้องรู้จักขั้นตอนพอเพียงได้โดยมีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหรา หรือหากจะมีความสุขโดยไม่ฟุ่มเฟือยบ้างก็สามารถทำได้ หัวข้อสำคัญคือ ต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

กล่าวโดยรวมแล้ว ความพอประมาณ หมายถึง ความเหมาะสมของการดำเนินงานทั้งในแง่ของขนาดที่ไม่เล็กเกินไปหรือไม่ใหญ่จนเกินไป แต่เป็นไปตามอัตภาพ และสภาพแวดล้อมและในแง่ของจังหวะเวลาที่ไม่เร็วเกินไปหรือไม่ช้าเกินไป แต่รู้จักทำเป็นไปตามขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้า โดยที่ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

ความพอประมาณในมิติต่าง ๆ ของการกระทำ 5 ประการ คือ

1. ด้านจิตใจ คือ เริ่มต้นจากตนเองต้องตั้งสติ มีปัญญา มีจิตสำนึกที่ดี มีเมตตาเอื้ออาทร มีความเข้าใจและประนีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

2. ด้านสังคม คือ การสร้างความพอดีในทุกระดับของสังคม โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฝึกกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง

3. ด้านเศรษฐกิจ คือ ต้องอยู่อย่างพอดี พอมีพอกิน ไม่หุงหრა ฟุ่มเฟือย
4. ด้านเทคโนโลยี คือ ควรเหมาะสมสอดคล้องกับสถานะและความต้องการของประเทศ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเรา
5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ใช้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรณรงค์รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

2. ความมีเหตุผล

ความมีเหตุผล หมายถึง การพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ด้วยความรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ คำนึงถึงเหตุและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุข โดยปราศจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

“เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ขออย่าว่า เป็นทั้งเศรษฐกิจ หรือความประพฤติที่ทำอะไรเพื่อให้เกิดผล โดยมีเหตุและผล คือเกิดผลมันมาจากเหตุ ถ้าทำสิ่งที่ดี ถ้าคิดให้ดี ให้ผลที่ออกมา คือ สิ่งที่ดีตามเหตุผล การกระทำก็จะเป็นการกระทำที่ดี และผลของการกระทำนั้น ก็จะเป็นการกระทำที่ดี ดีแปลว่ามีประสิทธิผล ดีแปลว่ามีประโยชน์ ดีแปลว่าทำให้มีความสุข”

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ได้อย่างดีเหมาะสมหน้าทีนั้น เพราะว่าคนใดทำหน้าที่เฉพาะของตัวเอง โดยไม่มองไม่ดูแลคนอื่น งานก็ดำเนินไปไม่ได้ เพราะเหตุว่างานทุกงานจะต้องพาดพิงกัน จะต้องเกี่ยวโยงกัน ฉะนั้นแต่ละคนจะต้องรู้ถึงงานของผู้อื่นแล้วช่วยกันทำ ผู้ที่ทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนร่วม ย่อมได้ประโยชน์แก่ส่วนของตนเองด้วยผู้ที่ทำงานโดยเห็นแก่ตัว เบียดเบียนส่วนรวม ย่อมบั่นทอนทำงานความมั่นคงของประเทศชาติและที่สุคตนเองก็จะเอาตัวไม่รอด

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2550 : 12) ได้กล่าวถึง หลักคิดในการสร้างภูมิคุ้มกันที่เป็นขั้นตอน โดยในขั้นแรกเป็นการจัดการกับเหตุภายในตัว เช่น การที่ไม่ก่อหนี้ที่ไม่เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ขึ้นต่อมาเป็นการจัดการกับเหตุภายนอกตัว เช่น การอุดหนุนเงินแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรอบข้าง ซึ่งถือเป็นการปลูกสร้างภูมิคุ้มกันอย่างเป็น “ระบบ” ด้วยการรวบรวมและการจัดการ

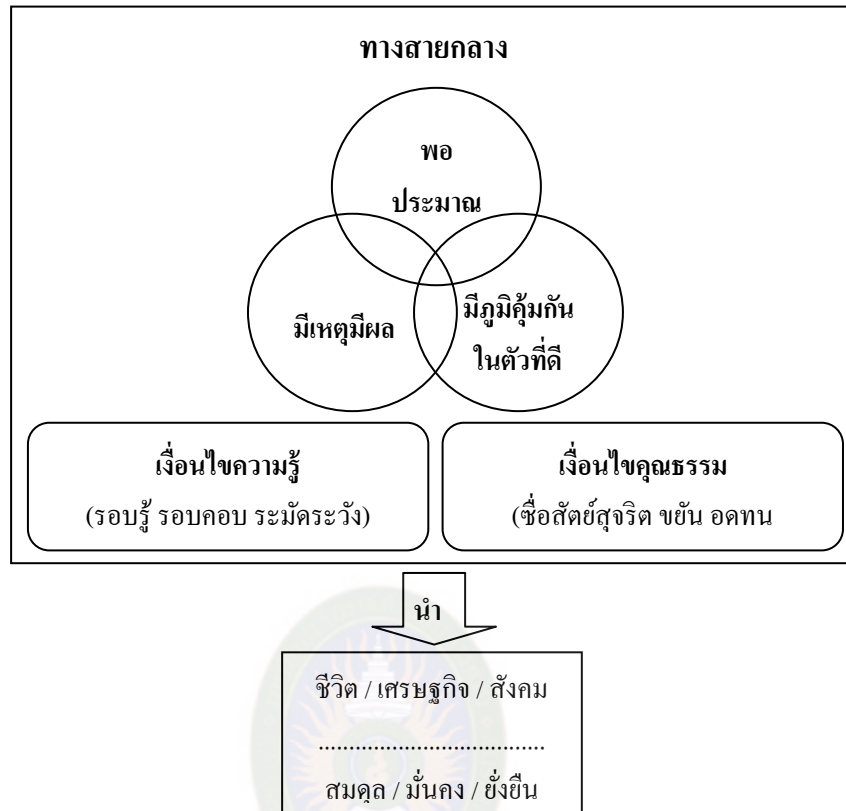
เหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เกิดความเสียหายจนถึงขั้นที่อยู่ไม่ได้

1. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง นั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรู้ลึกในงานที่ทำและความรู้กว้างในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ ความรู้ (สติ) คือ การยั้งคิดพิจารณาและรู้ทันสภาวการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนจะทำการใดๆ และความรู้อหฺง (ปัญหา) คือ การเห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกระจ่างชัด ถูกต้องตามเหตุผลและตามจริง และมีความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ “การสร้างความสำเร็จในกิจการงานทุกอย่าง ทุกระดับ รวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วยนั้น ต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน หรือเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานแท้ๆ ส่วนที่หนึ่ง คือความรู้และความชำนาญทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐาน หรือเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานแท้ๆ ส่วนที่สอง คือความละเอียดถี่ถ้วน ความตั้งใจ และความอุตสาหพยายาม ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยให้ทำการไม่ให้เกิดพลาดบกพร่องและสำเร็จลุลวงได้ตลอด ไม่ทิ้งขว้างและวางเสียดกลางคัน ส่วนที่สามนั้น ได้แก่สติระลึกรู้ตัวและปัญญาความรู้อหฺง หรือความเฉลียวฉลาดที่จะหลุดคิดพิจารณา กิจที่ทำ คำที่จะพูด ทุกอย่างให้เป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงตรงตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ดำเนินชีวิตและการงานไปในทางเจริญ”

1.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่คดโกงไม่หลอกลวงและไม่เอารัดเอาเปรียบ ความบากบั่น ความกล้าแข็ง มีความหนักแน่นไม่ท้อถอย ทำให้การดำเนินงานรุดหน้าเรื่อยไปจนประสบผลสำเร็จ และความรอบคอบระมัดระวัง คือการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในทุกแง่ทุกมุมก่อนที่จะดำเนินงาน เพื่อมิให้เกิดความเผอเรอและพลั้งพลาด

1.3 แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

แผนภาพที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

1.4 นิยามของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ได้

ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพและที่สำคัญต้องไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ มีเสรีภาพ ไม่ผูกอยู่กับสิ่งใด โดยยึดหลักเส้นทางสายกลางในการดำเนินชีวิต

สุเมธ ตันติเวชกุล (2550 : 15) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

นิคม มุสิกคามะ (2542 : 263) ให้ความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางพัฒนาตามทฤษฎีใหม่ ที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสังคมโลกได้อย่างสง่างามน่าภูมิใจ โดยที่สามารถผลิตทรัพยากรได้ตามภูมิปัญญา และเทคโนโลยีแบบไทย มีความพอเพียงใน

ครอบครัว ชุมชนมีความเข้มแข็งช่วยเหลือตนเองได้ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนในศาสนามีสังคมที่สงบสุข กินดีอยู่ดีขึ้น การผลิตอุดมสมบูรณ์พอเพียงที่จะค้าขายไปยังต่างประเทศ

กระแสเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคนในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้การพัฒนานคนจะต้องเริ่มที่การพัฒนาความคิดและจิตใจของคนให้รู้จักกินรู้จักใช้ตามอัตภาพและความจำเป็นในการดำรงชีวิต

มาฆะ จิตตะสังคะ (2553 : 204-205) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การให้ความสำคัญในด้านการผลิตเพื่อยังชีพ และให้พอเพียงต่อความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลในสังคมนั้นๆก่อนเป็นสำคัญ ให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากรได้ อยากรมีในสิ่งที่เกินแก่กำลังของตน

บุญเสริม บุญเจริญผล (2553 : 3) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเป็นวิธีการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเอง ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว โดยไม่นำมาบริโภครด้วย นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและการบริโภค ลักษณะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. ต้องพึงตัวเองให้มากที่สุด
2. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด
3. ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง แสวงหาความพอเหมาะพอดี
4. ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกัน ไม่ต่างคนต่างอยู่โดยไม่เหลียวแล

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2548 : 1) การศึกษาระบบเศรษฐกิจของชุมชนไทยในอดีตว่าเป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอยังชีพ ผลิตพืชผล พืชพันธุ์ไว้เพื่อกิน เพื่อใช้เอง ไม่มีระบบการพึ่งพิงสังคมภายนอกมีความผูกพันกันสูง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความพอเพียงในตนเอง นับถือระบบเครือญาติเป็นสำคัญ และไม่มีการแบ่งชนชั้นกัน เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2550 : 16-18) ให้ความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้แปลว่าไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่ส่งออก ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค แต่หมายถึงการที่มนุษย์เรามีความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน

1. พอเพียงสำหรับทุกคน

2. จิตใจพอเพียง
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง
5. ปัญญาพอเพียง
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง
7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่รูบวาบ เดี่ยวจนเดี้ยวรวย

ซึ่งเมื่อทุกอย่างเกิดความพอเพียง ก็จะเกิดความสมดุล คือความปกติและยั่งยืน ซึ่งอาจจะเรียกในชื่ออื่น ๆ ได้ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐานเศรษฐกิจสมดุล หรือ เศรษฐกิจบูรณาการ เป็นต้น

สมพร เทพสิทธา (2550 : 34-35) พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 3 ประการ คือ การรู้จักประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง โดยหลัก 3 ประการนี้ไม่ได้นำไปใช้เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น เรื่องการศึกษา เรื่อง วัฒนธรรม ก็นำไปใช้ได้

จากแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (กรมการปกครอง ,2541 : 4-5) ทรงมีแนวทางที่มุ่งให้คนไทยดำรงตนโดยยึดหลักของความสมถะ พึงพอใจกับสิ่งที่เป็นอยู่ ไม่อคติกับบุคคลที่มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ซึ่งแนวทางพระราชดำรัสล้วนแต่เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชนบท อันได้แก่

“...การจะเป็นเช่นนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า อิ่มชูตัวเองให้ได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลสักเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่างๆก็มาบอกว่าล้าสมัยจริง อาจจะล้าสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาจะต้องมีเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าการผลิตที่พอเพียงทำได้...”

“...อย่างข้าวที่ปลูก เคยสนับสนุนให้ปลูกข้าวให้พอเพียงกับตัวเอง เก็บเอาไว้ในยุ้งเล็กๆแต่ละครอบครัวเก็บและถ้ามีพอก็ขาย แต่คนอื่นกลับบอกว่าไม่สมควร

โดยเฉพาะทางภาคอีสาน เขาบอกต้องปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อที่จะขาย อันที่จริงถูกต้องข้าวหอมมะลิขายได้ราคาดีแต่เมื่อขายแล้วของตัวเองจะบริโภคต้องซื้อ จะซื้อจากใคร ทุกคนปลูกข้าวหอมมะลิ ในภาคอีสานส่วนมากชอบบริโภคข้าวเหนียว ซึ่งใครจะเป็นคนปลูกข้าวเหนียว เพราะว่าประกาศโฆษณาว่าคนที่ปลูกข้าวเหนียวเป็นคน ไร่ อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ เลยสนับสนุนบอกว่าให้เขาปลูกข้าวบริโภค เขาชอบข้าวเหนียวก็ปลูกข้าวเหนียว เขาชอบข้าวอะไรก็ตาม ให้เขาปลูกอย่างนั้นและเก็บไว้เพื่อใช้บริโภคตลอดทั้งปี ถ้ายังมีที่จะทำนาปรังหรือมีที่มากพอสำหรับปลูกข้าว ก็ปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อที่จะขายที่พูดอย่างนี้ เพราะว่าข้าวที่ปลูกสำหรับบริโภคไม่ต้องเที่ยวรอบโลก ถ้าข้าวที่ซื้อมาต้องข้ามจังหวัด หรืออาจข้ามประเทศมาค่าขนส่งนั้นก็บวกเข้าไปในราคาข้าว

สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของเศรษฐกิจแบบค้าขาย ภาษาฝรั่งเขาเรียกว่า Trade Economy ไม่ใช่แบบพอเพียง ซึ่งฝรั่งเขาเรียกว่า Self-Sufficiency Economy ถ้าเราทำแบบไหนทำได้ คือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง เราอยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน อย่างทุกวันนี้เราเดือดร้อนสำหรับข้าวก็เห็นได้ชัด สำหรับสิ่งอื่นประชาชนก็ต้องใช้ มีสิ่งของจำเป็นที่จะใช้หลายอย่างที่เราทำในเมืองไทยและสามารถที่จะเป็นสินค้าส่งออกนอกใช้เองด้วย แต่สำหรับส่งออกนั้นมีพิธีการมากมายมีทางที่จะผ่านมากมาย ลงท้ายกำไรไม่เหลือ กำไรมันน้อย แต่ถ้าสามารถที่จะติดต่อโดยตรงอย่างกลองนี้เขาคิดต่อโดยตรงเขาส่งไปเป็นหีบๆ ลงเรือ ที่เรียกว่า Container ก็ส่งไปเต็ม Container ลงท้ายค่าขนส่งไม่แพงมากนัก พุดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิต และการขาย รู้ว่าท่านทั้งหลายกำลังกลุ่มใจในวิกฤตการณ์ตั้งแต่ที่มีเงินน้อยจนกระทั่งคนที่มีเงินมาก แต่ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็สามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขก็ต้องใช้เวลามากไม่ใช่ง่ายๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้...”

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั้นครอบคลุมเนื้อหาสาระของการดำเนินชีวิตในวงกว้าง ทั้งในส่วนของเศรษฐกิจพึ่งตนเองและเศรษฐกิจชุมชน

สุเมธ ตันติเวชกุล (2550 : 112) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า

“...เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป...”

สมพร เทพสิทธา (2550 : 23-25) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาแต่พุทธศักราช 2517 ดังนี้

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยว่าล้ำสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งไหนทันสมัย แต่เราอยู่อย่างพอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอกิน มีความสงบช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอย้ำพอควรพอกินมีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้...”

“...คนเราถ้าพอในความต้องการมันก็มีโลกน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้ามีความคิดอันนี้มีความคิดว่าอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณซื่อตรงไม่โลภมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

2. แนวความคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 เศรษฐกิจพอเพียงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอ กับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายเป็นสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคในที่ดินตนเองเช่น ข้าว น้ำ ปลา ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

2.2 เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสานหัตถกรรมการแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุกๆด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อมๆกับสภาพการณ์ด้านกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

2.3 เศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกชุมชนการสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

3. อັถลัษณั์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ว. วชิรเมธี (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันยังมีบุคคลจำนวนมากมีความสับสนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งท่านได้อธิบายว่ามีเอกลักษณ์บางประการที่จะทำให้เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงได้มากชัดเจนมากขึ้น

1. เน้นทางสายกลาง (ไม่ปิดประเทศ หรือเปิดเสรีเกินไป)
 2. เน้นความรู้จักพอประมาณ (รู้จักศักยภาพที่แท้จริงของตน/ชุมชน/องค์กร/ประเทศ)
 3. เน้นความมีเหตุผล (เน้นความจำเป็น ไม่ใช่ความอยาก)
 4. เน้นภูมิคุ้มกัน (รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์และสามารถรับมือความเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี)
 5. เน้นการพึ่งตนเอง (ไม่เน้นการนำเข้าไปเสียทุกเรื่อง/วิชาการ-เทคโนโลยีสินค้า-เงินตรา)
 6. เน้นประโยชน์สุขของตนเองและของประชาชนร่วมกัน (พระปฐมบรมราชโองการ)
 7. ไม่ปฏิเสธเงินแต่ใช้เงินทำงาน ไม่ใช่เป็นนาน (ไม่ปฏิเสธเมกะโปรเจ็ค)
 8. คำนึงถึงหลักความสมดุลระหว่างความมั่นคงทางวัตถุ (Material Wealth) คู่กับความมั่นคงทางจิตใจ (Spiritual Wealth)
 9. สนใจความ “อยู่เย็นเป็นสุข” มากกว่า “มั่งมีศรีสุข”
 10. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับ “จริยธรรม” ทุกขั้นตอน
 11. เป็นระบบเศรษฐกิจที่มองมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ ไม่ใช่แค่ทรัพยากรมนุษย์
- 3.1 การประยุกต์ปรัชญาการพัฒนาประเทศตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.1.1 ทางสายกลาง ไม่พัฒนาไปในทิศทางหนึ่งจนเกินไป เช่น ปิดประเทศ หรือเปิดเสรีเต็มที่

3.1.2 ความสมดุลและความยั่งยืน เน้นการพัฒนาไปในลักษณะองค์รวม

3.1.3 ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความพอดีทั้งในการผลิตและการบริโภค

3.1.4 ภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทัน โลก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

3.1.5 การเสริมสร้างคุณภาพคนเน้นให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มิตรไมตรี เอื้ออาทรมีความเพียร มีวินัย มีสติ ไม่ประมาท พัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ความสัมพันธ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.1 คิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่เป็นเรื่องเดียวกัน

3.2.2 คิดว่าในระบบเศรษฐกิจพอเพียงปฏิเสธความร่ำรวย/เทคโนโลยี

3.2.3 คิดว่าระบบเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีเมกะโปรเจ็ค

3.2.4 คิดว่าระบบเศรษฐกิจพอเพียงใช้ไม่ได้สำหรับคนในสังคมเมือง

3.2.5 คิดว่าความรู้จักพอจะไม่ก่อให้เกิดการพัฒนา

4. ระดับของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ระดับของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งตามความเข้าใจ

4.1.1 เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน

เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นการพึ่งตนเอง ซึ่งตรงกับคำว่า Sufficiency-Economy นั้นมีความหมายกว้างกว่าการพึ่งตนเองได้

4.1.2 เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า

เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มีการรวมตัวกัน เพื่อร่วมกันดำเนินงานในเรื่องต่างๆ มีการสร้างเครือข่ายและการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอก

ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงมิใช่แค่เรื่องของการพึ่งตนเอง โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับใคร และมีใช่แค่เรื่องของการประหยัด แต่ยังครอบคลุมถึงการข้องเกี่ยวกับผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน แท้จริงแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550)

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ใน

ลักษณะที่สามารถพึ่งตนเองได้ สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการในปัจจัยสี่ของตนเองและครอบครัวได้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกลมเกลียวและมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยการประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นจนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งกายและใจ

2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร คือ เมื่อบุคคล/ครอบครัว มีความพอเพียงในระดับที่หนึ่งแล้วก็จะรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่างๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาดความเป็นอยู่ สุวีถีการ การศึกษา สังคมและศาสนา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานราชการ มูลนิธิและเอกชน

3. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือ เมื่อกลุ่มหรือองค์กร มีความพอเพียงในระดับที่สองแล้วก็จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับธนาคารและบริษัทต่างๆ ทั้งในด้านการลงทุน การผลิต การตลาด การจำหน่าย และการบริหารจัดการ

4.2 เศรษฐกิจพอเพียงแบ่งตามการดำเนินชีวิตได้เป็น 2 ระดับ คือ

4.2.1 เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว

เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว เป็นความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลตามกระแสวัตถุนิยมมีอิสรภาพในการประกอบอาชีพเดินทางสายกลาง ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเองและสามารถพึ่งพาตนเองได้ การดำเนินชีวิต ทางสายกลาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ชีดหลักการพึ่งพาตนเอง ดังนี้

1. ด้านจิตใจ รู้จักทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตใจสำนึกที่ดีสร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม คำนึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. ด้านสังคมและชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันสร้างเครือข่ายชุมชน
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการอย่างชาญฉลาด รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
4. ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การออม สะสมเป็นเงินทุน

(การออมเป็นการสร้างวินัยในเรื่องของการใช้จ่ายภายในครัวเรือน เป็นการพัฒนาและสร้างครัวเรือนให้มีศักยภาพในประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ทุน และเพื่อประโยชน์ของครัวเรือนในอนาคต อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมต่อไปสู่การสร้างระบบภูมิคุ้มกันของครัวเรือน เมื่อประสบปัญหาหรือวิกฤตจึงประกอบไปด้วยออมเงิน ออมต้นไม้ ออมทรัพยากร เช่น น้ำ ดิน พลังงาน ฯลฯ ออมสัตว์ ออมความรู้ ออมกัลยามิตร)

5. ด้านหลักพระพุทธศาสนา

การลด ละ เลิกอบายมุข หมายถึงการสร้างจิตสำนึกและความนึกคิดตามแนวทางของศาสนา คั้นความสุข ความอบอุ่นให้ครอบครัว

อบายมุข หมายถึงหนทางที่นำไปสู่ความเสื่อม 4 ประการ

เป็นนักเลงผู้หญิง : ก่อให้เกิดการเสียทรัพย์เสียเวลาโดยเปล่า

ประโยชน์

เป็นนักเลงสุรา : บั่นทอนสุขภาพร่างกายทำให้ประกอบการทำงาน

ไม่เต็มที่

เป็นนักเลงการพนัน : เป็นมูลเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทไม่เป็นที่

ไว้วางใจ

คบคนชั่วเป็นมิตร : ย่อมนำพาไปสู่ความเสื่อมเสียทั้งปวงนำ

ธรรมะมาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น อตตาคิ อตตานิโนนาโ “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” สัปปริสธรรม 7 “ธรรมะแห่งความไม่ฉิบหาย” อิทธิบาท 4 “ธรรมะแห่งความสำเร็จ” อริยสัจ 4 “ความจริงอันประเสริฐ”

กิจกรรมการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว มีการดำเนินงานในกิจกรรม

1. การจัดทำบัญชีครัวเรือน หมายถึงการให้ทุกครอบครัวรู้จัก รู้จ่าย รู้รายได้ รู้ประหยัด การให้บุคคลหรือครอบครัว สามารถฉบับที่กและวิเคราะห์รายรับและรายจ่ายได้อย่างเป็นประจำและส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกครัวเรือน ใช้จ่ายในภารกิจครัวเรือน 3 ส่วน และเก็บออม 1 ส่วน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

2. การออม หมายถึงการสร้างวินัยในเรื่องของการใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นการพัฒนาและสร้างครัวเรือนให้มีศักยภาพในประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ทุน และเพื่อประโยชน์ของครัวเรือนในอนาคต อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมต่อไปสู่การสร้างระบบภูมิคุ้มกันของ

ครัวเรือนเมื่อประสบปัญหาหรือวิกฤต จึงประกอบไปด้วย ออมเงิน ออมต้นไม้ ออมทรัพย์สิน ออมความรู้ เช่น น้ำ ดินพลังงาน ฯลฯ ออมสัตว์ ออมกัลยามิตร ออมความรู้

คู่มือชีวิตพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ : วิถีพอเพียง

การจะนำปรัชญาพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ปฏิบัตินั้น ควรทำเป็นแผนสำหรับปฏิบัติในแต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปี และทำไปจนกลายเป็นนิสัยประจำตัว มีวิธีการดังนี้ (สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร, 2549)

2.1 เจ็ดวิธีมีเงินเก็บออม

2.1.1 กำหนดเป้าหมายการเก็บออม (ออมแต่ละเดือน แต่ละปี จะมีเงินเก็บออมเท่าไร)

2.1.2 กำหนดเป้าหมายการใช้จ่าย (แต่ละวัน แต่ละเดือน จะมีเงินเท่าไร เมื่อต้องใช้จ่ายก้อนใหญ่)

2.1.3 ประหยัดรายจ่าย (จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายการใช้จ่าย เพื่อให้มีเงินเหลือมากขึ้น)

2.1.4 จ่ายค้ำค่า (จ่ายเท่าเดิมแต่ได้ประโยชน์มากขึ้น)

2.1.5 ใช้จ่ายที่จำเป็น (น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์มือถือ)

2.1.6 พึ่งระวังค่าใช้จ่ายที่มักจะนึกไม่ถึง (ค่าธรรมเนียมรายเดือน รายปี ค่าภาษี ค่าดอกเบี้ยบัตรเครดิต ค่าปรับจ่ายหนี้ซ้ำ)

2.1.7 ไม่ก่อหนี้โดยไม่จำเป็นและเกินกำลัง (หนี้มีได้แต่ต้องไม่เกินกำลัง และต้องชำระคืนให้หมดโดยเร็ว)

2.2 เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย หลักง่ายๆ ในการออม ฉลาดซื้อ ฉลาดใช้ ช่วยลดรายจ่าย สบายกระเป๋า

2.2.1 การลงทุนทำมาค้าขาย

2.2.2 หาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยอาจไม่ต้องลงทุนทั้งทุนทั้งแรง

2.2.3 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

2.3 จัดทุกครั้งที่จ่าย หลักง่ายๆ ในการบริหารเงิน

3. บ้านเรือนน่าอยู่ หมายถึง บ้านและครอบครัวที่มีความพอเพียงและความพอดี

4. เกษตรยั่งยืน หรือเกษตรประณีต คือ การทำเกษตรที่มีกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกันในพื้นที่อันจำกัดเพื่อให้เพียงพอต่อการยังชีพและมีรายได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีวิธีการ คือ 1) แบ่งปันพื้นที่เป็นสัดส่วน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เลี้ยงสัตว์ 2) เน้น

กิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกันของพืชและสัตว์ ให้เกิดระบบนิเวศน์ที่สมดุล รวมไปถึงแผนการปรับปรุงดิน แผนการตลาด แผนเวลา

4.2.2 เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน เป็นเศรษฐกิจเพื่อการเกษตรที่เน้น“การพึ่งพาตนเอง” เกษตรจะใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเฉพาะแหล่งน้ำและ กิจกรรม การเกษตรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของ เกษตรกรเอง ด้วยการนำเรื่องทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง : ฐานการผลิตความพอเพียง มาใช้ในไร่นา ของตนเอง โดยเริ่มจากการผลิตจะต้องทำ ในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในไร่นาและ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ให้มีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในไร่นา มี กิจกรรมเกี่ยวเนื่องกิจกรรมเสริมรายได้ ใช้แรงงานในครอบครัวทำงานอย่างเต็มที่ลดต้นทุนการ ผลิตตลอดจนการผสมผสานกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมงในไร่นาให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

ในการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจชุมชน ในส่วนของภาครัฐได้กำหนดนโยบายในการ ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ ทฤษฎีใหม่ อันเป็นแนวพระราชดำรัสที่เป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สำคัญ ประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ขอพระบรมรา ชานุญาตให้นำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสมาเป็นปรัชญาในการพัฒนาและ บริหารประเทศโดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤติสามารถดำรงอยู่ได้ อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงนี้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2546 : 1)

1. ความหมายของเศรษฐกิจชุมชน

เมื่อนำคำว่า “เศรษฐกิจ” กับคำว่า “ชุมชน” มารวมกัน เรียกว่า “เศรษฐกิจชุมชน” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2550 : 98) เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทาง เศรษฐกิจ63ของชุมชน อันประกอบด้วย กิจกรรมทางการผลิต กิจกรรมทางการผลิต กิจกรรม

ทางการขายผลผลิต กิจกรรมการซื้อและการบริโภคของชุมชน และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดค่าจ้าง ค่าเช่า และกำไรของชุมชน

กระทรวงมหาดไทย (2541 : 2) เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง เศรษฐกิจทุกสาขาของชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินอยู่บนพื้นฐานการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม คุ่มค่าและยั่งยืน เป็นการผลิตที่เลี้ยงชีวิต ครอบครัวและชุมชนได้อย่างพอเพียง ส่วนเกินแห่งผลผลิตนี้เป็นเศรษฐกิจแห่งการแลกเปลี่ยนซื้อขายหรือแปรรูปตามกำลังและวัฒนธรรมของชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การผลิตสินค้าหรือบริการ การแปรรูปสินค้า การบริโภค อุปโภค และการค้า ที่ชุมชนตัดสินใจดำเนินงานร่วมกัน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541 อ้างถึงใน การพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจฐานราก, 2547) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่บุคคลในชุมชนช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองบางส่วนหรือทั้งหมด โดยการประสานการดำเนินงานกับพหุภาคี กับหน่วยงานหรือคนในท้องถิ่น ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมถูกต้องเป็นเครื่องมือช่วยเหลือการผลิต การตลาด การลงทุน การจัดการร่วมกัน เกี่ยวกับการแปรรูปสินค้า ผลผลิตทางการเกษตร การขายสินค้าและบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดรายได้ต่อครอบครัวและชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2541 ; อ้างถึงใน การพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจฐานราก, 2547)

เศรษฐกิจชุมชน คือ ความเป็นชุมชน เศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชุมชน เศรษฐกิจชุมชนเป็นตัวเชื่อม (ประเวศ วะสี, 2550 : 21) มองว่า “จะต้องมีการบูรณาการมีความเป็นบูรณาการของชุมชน ทุกอย่างเชื่อมโยงกันหมด อันนี้จะทำให้ไม่สุดโต่งไม่เอาชุมชน ไม่เอาสิ่งแวดล้อม ไม่เอาวัฒนธรรมก็จะเป็แนวคิดแบบสุดโต่ง ดังนั้นเศรษฐกิจชุมชนต้อง เชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจครอบครัวกับธุรกิจขนาดใหญ่ เชื่อมโยงกับการส่งออกและการตลาด เข้าด้วยกันให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” แนวความคิดนี้สอดคล้องกับ (ณรงค์ โชควัฒนา 2553 : 15) ที่มองเศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำรัส คือ การพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยไม่มองเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ต้องมองสังคมด้วย และมองสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กับการพัฒนา เพราะสังคมมีต้นทุนของสังคม สิ่งแวดล้อมมีต้นทุนของสิ่งแวดล้อม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549 : 6) ได้ให้ความหมายของ คำว่า เศรษฐกิจชุมชนว่าเป็นระบบความสัมพันธ์ของฐานทรัพยากร (ดิน น้ำ ป่า) ระบบการผลิต ระบบการบริโภค ระบบการจัดการทุน (ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่งเงิน) โดยอาศัยกิจกรรมกลุ่ม เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อม คน ครอบครัว

ชุมชน และอาชีพ เพื่อยกระดับการกินดีอยู่ดีและการทำมาค้าขายของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ดีของชุมชน

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจชุมชน ไว้ดังนี้

“เศรษฐกิจ” หมายถึง งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจกและ การบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน

“ชุมชน” หมายถึง หมู่บ้าน กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ดังนั้น คำว่า เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง ระบบการผลิต การจำหน่าย การบริโภค และใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็กที่อยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2541 : 27) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชน หรือเอกชนร่วมกิจการ และ/หรือช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมด หรือบางส่วน หรือการรับช่วงงานไปทำจากเอกชนหรือกลุ่มองค์กรอื่น โดยการประสานทำงานกับพหุภาคี กับหน่วยงาน/เอกชนและผู้คนในท้องถิ่น มีการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิต การตลาด ทู่น การจัดการร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขาย การบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ส่งผลต่อคน ครอบครัว ชุมชน สมพันธ์ เศรษฐกิจ (2550 : 4) เสนอคำว่าเศรษฐกิจชุมชนที่มีความหมายครอบคลุมคำอื่น เช่น เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพึ่งตนเองมีนัยทางหลักการและแนวคิดเหมือนกัน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนี้ มีนัยของความยั่งยืน 6 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เริ่มจากสิ่งที่มีอยู่ไม่เป็นหนี้หรือเป็นหนี้ น้อยๆลดความต้องการวัตถุเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการผลิต โดยการศึกษา เรียนรู้ แบ่งปันความรู้ เทคนิคและทรัพยากรด้วยตนเองและภายนอก ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความขยันหมั่นเพียร ดำรงชีวิตอย่างมีอิสระและศักดิ์ศรี มีความสมดุลทั้งภายในครอบครัวและการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเกื้อกูลกัน

2. การดูแลรักษาสุขภาพตนเองได้ รู้จักการกินอยู่หลับนอน การพึ่งตนเองทางสุขภาพ ศึกษาหาความรู้สาเหตุอาการทางสุขภาพ

3. การรวมกลุ่มวิเคราะห์ปัญหาและทางเลือกลงนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลากหลายกลุ่ม เปิดเวทีสำรวจปัญหาและทางเลือกที่แก้ไขได้จริงร่วมกัน

4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน ด้วยจิตสำนึก ความเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนา โดยมีหลักคิดคนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

5. การดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวการอยู่ร่วมกันในครอบครัวและชุมชน โดยไม่ละเลยและให้ความสำคัญกับความ เป็นท้องถิ่นที่มีองค์ความรู้ในการดำรงความเป็นชุมชนอย่างยั่งยืน

6. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน เน้นกระบวนการผลิต การแปรรูป ลดการใช้สารเคมี การนำเข้าเครื่องจักรกล พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และส่งเสริมเทคโนโลยีพื้นบ้าน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคำและความหมายของเศรษฐกิจชุมชน มีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน

ลำดับ	นักคิด	ชื่อที่ใช้	สาระสำคัญ
1.	ประเวศ วะสี พ.ศ.2474 บาทหลวงนิพนธ์ เทียน วิหาร พ.ศ.2490 เสรี พงศ์พิศ พ.ศ.2492 กาญจนา แก้วเทพ พ.ศ.2492 บำรุง บุญปัญญา พ.ศ.2488	เศรษฐกิจ วัฒนธรรมชุมชน	สัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ อยู่กับการใช้แรงงานและชุมชนเครือญาติ ชุมชนหมู่บ้านมีลักษณะเป็นสังคมของตัวมันเอง มีเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นอิสระ
2.	ปรีดี พนมยงค์ พ.ศ.2476	สามัคคีธรรม เศรษฐกิจสหกรณ์ เศรษฐกิจแห่งชาติ	ลัทธิสหกรณ์ที่จัดตั้งเป็นชุมชนขนาดย่อม มีรากฐานอยู่บนความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกของชุมชนใช้หลักความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3.	มหาตมะ คานธี พ.ศ.2490	สวเทศิ (ท้องถิ่น ของตนเอง)	เศรษฐกิจ ชุมชนหมู่บ้าน การพึ่งตนเอง การพอเพียงในตนเอง การคิดรับใช้ และใช้ประโยชน์หน่วยที่เราใกล้ชิดเรามากที่สุด

ลำดับ	นักคิด	ชื่อที่ใช้	สาระสำคัญ
4.	ฉัตรทิพย์ นาถสุภา พ.ศ.2517	เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสหกรณ์ เศรษฐกิจแห่งชาติ	การผลิตของหมู่บ้านพอยังชีพเป็นการผลิตที่พึ่งอยู่กับธรรมชาติ พึ่งน้ำฝน ใช้แรงงานมนุษย์ โดยไม่มีเครื่องจักรพอเพียงในตนเองสูง และดำรงอยู่ด้วยความอุดมสมบูรณ์ เป็นเศรษฐกิจแบบยังชีพของไทย
5.	เอนก นาคะบุตร พ.ศ.2533 เสน่ห์ จามริก พ.ศ.2541	เศรษฐกิจชุมชน ท้องถิ่น	เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาฐานภูมิปัญญา มีฐานเครือข่ายการออม การลงทุน และการตลาด มีกิจกรรมทางธุรกิจและบริการชุมชนอันหลากหลายที่มีบทบาทอันสำคัญ
6.	ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ พ.ศ.2535	เศรษฐศาสตร์ ชาวพุทธ	เน้นความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่ยึดมั่นในวัตถุ เน้นความเสมอภาค ไม่เป็นการสะสม ต้องการสร้างเงื่อนไขให้ปัจเจกบุคคลทุกคนได้พัฒนาตนเองอย่างอิสระได้ในท่ามกลางสังคมที่ตั้งอยู่บนหลักการของเสรีภาพ ความเสมอภาค การพึ่งพาตนเอง และดุลยภาพของระบบนิเวศ
7.	สำนักงานคณะกรรมการ เศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) พ.ศ.2540	เศรษฐกิจพอเพียง	เป็นการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของคนทุกระดับ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และรัฐ เป็นการเดินทางสายกลาง ให้มีความพอประมาณ ให้มีเหตุผล และระบบภูมิคุ้มกันที่ดี ให้ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ
8.	เสรี ลีลาชัย พ.ศ.2541	เศรษฐกิจแห่งชาติ เศรษฐกิจชาตินิยม	ลดขนาดการเปิดประเทศ และส่งเสริมการขยายกิจกรรมของเศรษฐกิจชุมชน และเครือข่ายชุมชน มีการปฏิรูปที่ดินเพื่อให้ชุมชนเลี้ยงตัวเองได้และมีความเข้มแข็ง
9.	มูลนิธิชัยพัฒนา พ.ศ.2543	เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพึ่งตนเอง เศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเอง	เป็นการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของคนทุกระดับ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และรัฐ เป็นการเดินทางสายกลาง ให้มีความพอประมาณ ให้มีเหตุผล และระบบภูมิคุ้มกันที่ดี ให้ดำเนินชีวิตด้วยความ

ลำดับ	นักคิด	ชื่อที่ใช้	สาระสำคัญ
			อดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ
10.	ประเวศ วะสี พ.ศ.2544	เศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมนิยม เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียง	คือความพอเพียงสำหรับทุกคน จิตใจ สิ่งแวดล้อม ชุมชน ปัญญา วัฒนธรรม และ ความมั่นคงพอเพียง
11.	อภิรักษ์ พันธเสน พ.ศ.2544	พุทธเศรษฐศาสตร์	เน้นทางสายกลาง ปัญญาเป็นปัจจัยที่จะทำ ให้มนุษย์หลุดพ้นจากทุกข์ได้ และจะต้อง ก้าวไปพร้อมกับศีล และสมาธิ หรือที่ เรียกว่า ไตรสิกขา โดยมุ่งให้ระบบ เศรษฐกิจของสังคมและของโลกเป็นระบบ ที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน การผลิตและการ บริโภคเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการ เจริญทางสติและปัญญา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เศรษฐกิจชุมชนหมายถึง ทางเลือกของการพัฒนาที่เน้นการสร้างฐานการผลิต กระบวนการเรียนรู้ ระบบจัดการทรัพยากร การจัดการทุน และตลาดในรูปแบบที่หลากหลายโดยพิจารณาจากศักยภาพของท้องถิ่นเป็นหลัก ชุมชนกับธรรมชาติแวดล้อมจะต้องมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เน้นความยั่งยืน ความเป็นธรรม คุณภาพชีวิต และประสิทธิภาพของการผลิตไปพร้อมกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2542 : 65) ได้เสนอ แนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไว้อย่างน่าสนใจว่า การพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งถือเป็น “เศรษฐกิจรากฐาน” ที่มีความสำคัญยิ่งจึงควรส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจของชุมชน และสนับสนุนการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระหว่างองค์กรท้องถิ่นด้วยกัน ได้แก่ องค์กรเชิงปกครอง องค์กรเงินทุนของชุมชน องค์กรเชิงกลุ่มอาชีพของชุมชน ทั้งในระดับแนวราบ คือ ท้องถิ่น และระดับแนวตั้ง คือ ระดับภาค และระดับประเทศ ให้สามารถมีส่วนร่วมในการสร้าง

กิจกรรมทางธุรกิจให้มีความมั่นคงแข็งแรง สามารถสร้างเกราะคุ้มภัยผลกระทบกระเทือนจากเศรษฐกิจมหภาคหรือเศรษฐกิจโลก

ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์ (2542 : 65) ได้เสนอแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนว่า การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นให้มั่นคง โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาแบบแยกส่วน (Split type development) ไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการ (Holistic approach) ซึ่งทุกส่วนมีความเชื่อมโยงกันว่าเมืองและชนบทก็ไม่สามารถแยกส่วนจากกันได้ ในการพัฒนาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการเกื้อกูลกัน ขณะเดียวกันควรสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน คือ “การสร้างอาชีพหลากหลาย” โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยตนเองและสอดคล้องกับศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิด “ผลประโยชน์” ในการเพิ่มพูนความรู้ รายได้ ทรัพยากร และ ความเอื้ออาทรต่อกัน

ประเวศ วะสี (2550 : 51-57) กล่าวถึง แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. นโยบายและกระแสสังคม เนื่องจากเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน และเศรษฐกิจ ชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งवादต่ออนาคตประเทศ ควรที่ทุกฝ่ายในสังคม ควรจะศึกษาให้เข้าใจและรณรงค์เคลื่อนไหวให้เกิดเป็นทิศทางและกระแสสังคม กระแสสังคมจะขับเคลื่อนนโยบายและการกระทำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจชุมชน

2. สำรวจผังชุมชนและเครือข่ายในแต่ละจังหวัด ควรมีการสำรวจและทำผัง (Mapping) ให้ทราบว่า มีชุมชนและเครือข่ายของชุมชนที่เข้มแข็งอยู่แล้วอย่างไรบ้าง ในเรื่องอะไร เพื่อจะได้สนับสนุน ได้ถูกต้องและเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบ้านในที่อื่น ๆ เพื่อให้มีชุมชนเข้มแข็งขยายตัวเพิ่มขึ้น

3. ส่งเสริมการขยายตัวเครือข่ายชุมชน ส่งเสริมให้หมู่บ้านอื่นหรือตำบลอื่น เรียนรู้จากเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ถ้ามีผังชุมชนเข้มแข็งก็ทราบว่าจะไปเรียนรู้เรื่องอะไร จากที่ไหนได้บ้าง ถ้าเข้าใจตรงกันและใช้ผังเดียวกันการส่งเสริมนี้จะทำโดยหน่วยงานใดก็ได้ ไม่ว่าจะ เป็นกระทรวงมหาดไทย เกษตร ศึกษา สาธารณสุข องค์กรพัฒนาเอกชน พระ และภาคธุรกิจ

4. สร้างศูนย์บริการวิชาการเบ็ดเสร็จ (One -Stop Service) เมื่อชาวบ้านรวมตัวกันทำกิจกรรม เช่น เกษตรผสมผสาน หรือการค้าขายต้องหาความรู้ทางวิชาการด้วยความยากลำบาก เช่น จะเริ่มต้นอย่างไร จะได้พันธุ์จากที่ไหน ขุดสระอย่างไร ค้าขายอย่างไร คุณภาพดิน คุณภาพน้ำ ฯลฯ เพราะแหล่งวิชาการอยู่ห่างไกลและกระจุกกระจายในแต่ละอำเภอควรจะมี

ศูนย์วิชาการเบ็ดเสร็จ ทั้งเรื่องเกษตร อุตสาหกรรมชุมชน การค้าขาย รวมกันอยู่ที่เดียว โดยใช้กำลังคนที่มีอยู่แล้วมารวมกันที่นี่

5. เชื่อมต่อการค้าขาย ชุมชนมีกำลังน้อยและช่วงสั้น ควรจะมีการเชื่อมต่อให้มีกำลังและมีช่วงยาวขึ้น โดยกระทรวงมหาดไทยจัดลานค้าในระดับอำเภอทุกอำเภอ ให้เกษตรกรสามารถนำผลิตผลของเขามาขาย บริษัทใหญ่ ๆ เพื่อชุมชน สามารถรับผลิตผลของชุมชนไปขายศูนย์การค้าในเมืองและส่งออกต่างประเทศ ระบบการค้าขายเชื่อมต่อเช่นนี้จะทำให้นักที่เป็นระบบข้อมูลข่าวสารให้ชุมชนว่าอะไรขายได้ อะไรขายไม่ได้ ราคาเท่าไร

6. สื่อเพื่อสังคม รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนและใช้กฎหมาย ให้สื่อต่างๆ ทำความเข้าใจเรื่องชุมชนและสื่อเรื่องชุมชน ตลอดจนให้มีวิทยุชุมชนที่ชุมชนจะใช้สื่อสารกันไปได้ สื่อเพื่อสังคมหรือสื่อเพื่อชุมชนนี้จะทำให้เกิดกระแสสังคม และเป็นเครื่องมือเรียนรู้ของชุมชนที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยรวดเร็ว

7. ปรับวิธีงบประมาณและตั้งกองทุนเพื่อชุมชนมีกำลังทางราชการที่ทำงานในชุมชนเป็นอันมาก แต่กำลังเหล่านี้เอากรมเป็นตัวตั้งมากกว่าเอาชุมชนเป็นตัวตั้ง จึงไม่ค่อยได้ผลเกิดความสูญเปล่ามาก ไม่ประสานกันในพื้นที่ ควรมีการปรับวิธีการงบประมาณให้เอาพื้นที่หรือชุมชนเป็นตัวตั้งกองทุนเพื่อชุมชนที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ จะเป็นเครื่องมือให้ชุมชนเข้มแข็ง

8. ออกกฎหมายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีโครงสร้างที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ควรมีการศึกษาให้ดีและนำมาออกกฎหมายให้มีการปฏิบัติ รวมทั้งการศึกษา โครงสร้างและกระบวนการที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ยกเลิกกฎหมายที่ขัดกับบัญญัติกฎหมายที่ส่งเสริม

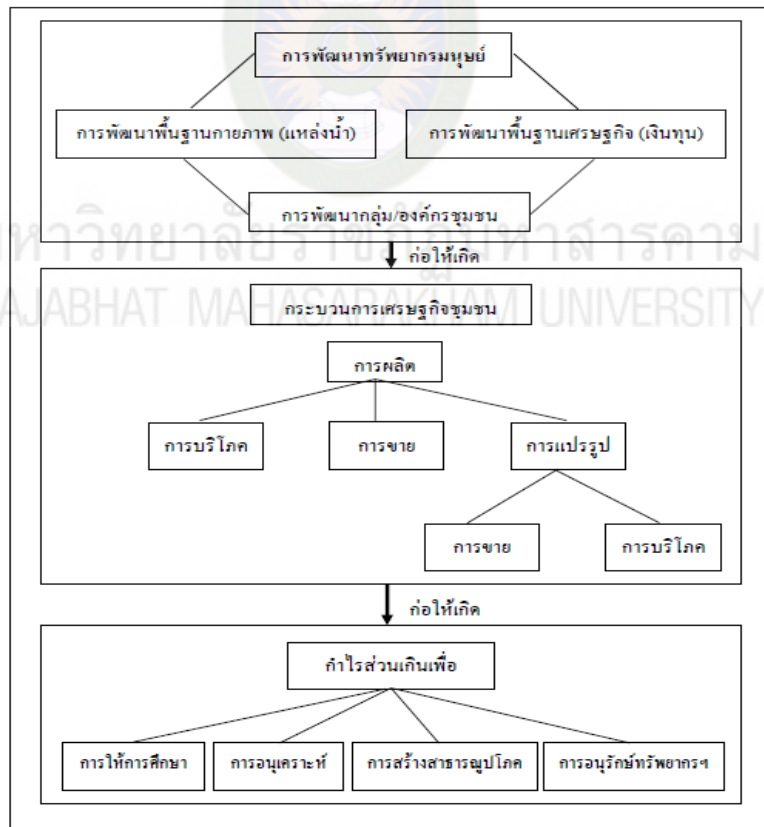
9. การฝึกอบรมทักษะการสร้างความเป็นชุมชน ในการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มสร้างความเป็นชุมชนทั่วประเทศ ต้องการผู้มีทักษะเป็นจำนวนมาก ในขั้นต้นควรรวมกำลังกันให้การฝึกอบรมอย่างเข้มข้นกับคนจำนวนหนึ่งประมาณ 100-200 คน เพื่อเป็นกำลังใจในการประสานงานในระยะต่อไป ควรจะมีการตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาทักษะการสร้างความเป็นชุมชนในมหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏทุกแห่ง รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ หรือแม้หน่วยราชการ ศูนย์เหล่านี้ควรรวบรวมความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่ส่งเสริมให้คนทำงานแบบรวมกลุ่ม

10. การวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและการประเมินผล กิจกรรมตั้งแต่ 1 ถึง 9 ล้วนต้องการการวิจัยเพื่อสร้างความรู้และเอาความรู้ไปใช้จะได้ทำงานได้ ถูกต้อง ควรมีการ

เพิ่มงบประมาณ การวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีกลไกการจัดการที่อิสระ และมีคุณภาพ

นอกจากนี้ เมธี พยอมยงค์ ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจชุมชนไว้ 2 แนวทาง คือ การทำมาหากินโดยจะเป็นเพื่อกินและเพื่อใช้ภายในชุมชนของตนเองหรือชุมชนใกล้เคียงเป็นหลัก หากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้ เป็นเศรษฐกิจที่ไม่พึ่งพาตลาดภายนอก ทั้งในการผลิต การจำหน่ายและปัจจัยการผลิตที่จะซื้อ เป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญที่จะส่งผลให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้คืออย่างสมดุลเป็นฐานที่มั่นคงให้คนในหมู่บ้านมีอยู่มีกิน ไม่มีหนี้สินมากนัก และแนวทางที่ 2 คือ การทำมาค้าขายที่จำเป็นต้องมีการพึ่งพาตลาดภายนอกเป็นหลักทั้งผลผลิตที่จะขายและปัจจัยการผลิตที่จะต้องซื้อเป็นเศรษฐกิจของการแข่งขันเพื่อใช้เปรียบเทียบในทางการค้าจึงมีจุดสำคัญอยู่ที่ประสิทธิภาพการผลิต และคุณภาพผลผลิต พลังการต่อรอง ด้านการตลาด ความเท่าทันในข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะด้านการตลาด (เมธี พยอมยงค์. 2545)

ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน

แผนภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ที่มา : มงคล ด้านธานินทร์ (2551 : 27)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

1. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543

เศรษฐกิจชุมชน หมายความว่า เศรษฐกิจทุกสาขาของชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินอยู่บนพื้นฐานการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม คุ่มค่าและยั่งยืน เป็นการผลิตที่เลี้ยงชีวิต ครอบครัวและชุมชนได้อย่างพอเพียง ส่วนเกินแห่งผลผลิตนี้เป็นเศรษฐกิจแห่งการแลกเปลี่ยน ซื้อขายหรือแปรรูปตามกำลังและวัฒนธรรมของชุมชนเอง

กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร หมายความว่า เกษตรกรหรือผู้ว่างงานมีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินโครงการเศรษฐกิจชุมชน

คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น พ.ศ. 2539

คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาอำเภอและคณะกรรมการพัฒนากิ่งอำเภอตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น พ.ศ. 2539

คณะกรรมการหมู่บ้าน หมายความว่า คณะกรรมการหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

ประชาคม หมายความว่า บุคคลในชุมชนมารวมตัวเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการ ร่วมกันรับผิดชอบอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายและศีลธรรมอันดีของสังคม ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกันด้วยความรู้สึกในความเป็นเจ้าของชุมชนของตนเอง

ข้อ 6 ให้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด เป็นคณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับจังหวัด โดยให้ที่ทำการปกครองจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ เป็นคณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับอำเภอ โดยให้ที่ทำการปกครองอำเภอเป็นฝ่ายเลขานุการ ให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลเป็น คณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับตำบล

ข้อ 17 ให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการบริหารเงินทุนตามระเบียบนี้ในระดับตำบล
2. พิจารณากลับกรอง ตรวจสอบคำร้องการขอกู้ยืมจากกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรให้เป็นไปตามระเบียบนี้
3. พิจารณาอนุมัติให้กลุ่มอาชีพหรือเกษตรกรกู้ยืมเงินทุนตามโครงการที่เสนอขอมาเฉพาะโครงการที่มีวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท โดยมีเงินสมทบร้อยละ 30 ของวงเงินงบประมาณโครงการ เว้นแต่จะเห็นว่าโครงการเป็นโครงการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร มีความเป็นไปได้สูง และไม่มีความเสี่ยงกับเงินที่กู้ยืมว่าจะสูญไปโครงการดังกล่าวจะไม่มีเงินสมทบก็ได้
4. พิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรเสนอขอกู้ยืมในวงเงินเกิน 100,000 บาทขึ้นไป ส่งให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอพิจารณาต่อไป
5. เป็นผู้ลงนามในแบบสัญญาให้กู้ยืมเงินตามแบบทำระเบียบนี้ โดยให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลเป็นผู้ลงนามแล้วแต่กรณี
6. กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการใช้เงินทุนระดับตำบลให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอทราบ
7. เร่งรัดติดตามทวงถามการชำระหนี้ และการดำเนินการตามกฎหมายกับกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่ผิดสัญญาในการชำระหนี้อย่าให้ขาดอายุความ

ข้อ 18 กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการขอกู้ยืมเงินทุน จะต้องเสนอเป็น โครงการ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน
2. ต้องมีแผนการชำระเงินคืน ที่แสดงปรากฏไว้ในโครงการที่ชัดเจน
3. กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรจะต้องมีเงินกองทุนของกลุ่มร่วมสมทบงบประมาณ ร้อยละ 30 ของโครงการที่ต้องการกู้ยืมเงินลงทุนเว้นแต่ระเบียบจะได้อำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

4. แบบคำร้องขอกู้เงินทุนให้เป็นไปตามแบบทำระเบียบนี้

ข้อ 19 วงเงินที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรขอกู้ยืม กลุ่มละไม่เกิน 300,000 บาท กำหนดผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย เว้นแต่เป็นกรณีตามข้อ 24

ข้อ 20 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร อาจขอกู้ยืมเงินสูงกว่า 300,000 บาท แต่ไม่เกิน 500,000 บาท หรือ ไม่มีเงินสมทบได้ครบตามอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ 18 (3) ก็ได้ หากคณะกรรมการพัฒนาอำเภอหรือคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดแล้วแต่กรณี เห็นว่าเป็น โครงการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร มีความเป็นไปได้สูงและ ไม่มีความเสี่ยงกับเงินที่กู้ยืมว่าจะสูญไป

ข้อ 21 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่ได้ทำสัญญากู้ยืมเงินแล้วจะขอกู้เงินทุนต่อไปได้ ต่อเมื่อได้รับชำระเงินยืมครบหมดสิ้นตามสัญญาแล้ว

ข้อ 22 การดำเนินการพิจารณาอนุมัติให้กู้ยืมเงินทุนของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร มีขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรเสนอคณะกรรมการหมู่บ้านให้รับรองว่าเป็น กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านนั้นจริงและให้คณะกรรมการหมู่บ้าน นำโครงการที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรเสนอมายังเวทีประชาคมหมู่บ้านหรือเวทีชาวบ้าน ร่วมกันพิจารณา และหากมีกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรยื่นข้อเสนอกู้ยืมเงินทุนมากกว่า หนึ่งกลุ่มให้พิจารณาจัดเรียงลำดับความสำคัญ ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของ โครงการ ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับโครงการ

2. ให้คณะกรรมการหมู่บ้านนำโครงการที่ผ่านการพิจารณาจากเวทีประชาคม หมู่บ้านหรือเวทีชาวบ้านแล้ว ส่งให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภา ตำบลพิจารณาดำเนินการตามข้อ 17

ในกรณีที่โครงการใดเป็นไปตามระเบียบและอยู่ในอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล สามารถพิจารณาอนุมัติได้ตามข้อ 17 (3) เมื่อ พิจารณาแล้วให้แจ้งผลให้กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับอนุมัติให้มาทำสัญญาเพื่อ ดำเนินการต่อไป และแจ้งให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ ทราบ ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับโครงการ

ในกรณีที่โครงการใดที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่การอนุมัติของคณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล หรือเป็นโครงการที่ต้องขอผ่อนผันเงื่อนไข ตามระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล พิจารณาแล้ว รวบรวมโครงการพร้อมเสนอความเห็นให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอพิจารณาและแจ้งให้สภา องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับโครงการ ฯลฯ

ข้อ 23 สัญญากู้ยืมเงินกับกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรให้ทำขึ้นอย่างน้อยที่สุด โดย
เก็บรักษาไว้กับกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรหนึ่งชุดของค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งชุด
คณะกรรมการพัฒนาอำเภอหนึ่งชุดและคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดหนึ่งชุด

ในระหว่างที่ไม่มีกรณีผิดนัด ห้ามมิให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลคิด
ดอกเบี้ยหรือหาผลประโยชน์จากเงินที่นำไปให้กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรกู้ยืม

ข้อ 24 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล รับผิดชอบโครงการที่ผ่านความ
เห็นชอบทุกโครงการและมีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ดูแล กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร
ที่ขอขยืมเงินทุน ตลอดจนติดตาม เฝ้าระวังการนำเงินส่งคืน

หากกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญาวงวดใดวงวดหนึ่ง
หรือทั้งหมดให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลเร่งรัดให้กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร
ชำระหนี้คืนโดยพลัน หากไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบถ้วนให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ
สภาตำบลตั้งงบประมาณเท่าจำนวนเงินที่ทางราชการเสียหายชดใช้คืนในทันทีที่มีการตั้ง
งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล แล้วแต่กรณี

ในระหว่างที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรผิดนัดไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบถ้วน
ให้เสียดอกเบี้ยในอัตราตามที่กฎหมายกำหนด

หากกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรไม่ยินยอมชำระหนี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบล
หรือสภาตำบลดำเนินคดีตามกฎหมายอย่าให้คิดขาดอายุความ

การดำเนินการตามวรรคสอง ถ้าได้รับการชำระหนี้จากกลุ่มภายหลังให้ส่งคืนเป็น
รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลแล้วแต่กรณี

การดำเนินการตามวรรคสาม และวรรคสี่ ถ้ากลุ่มเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม
ให้ขอยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด การชี้ขาดของคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด
ให้ถือเป็นที่สุด

ข้อ 27 กรณีเกิดเหตุสุดวิสัย พันวิสัย หรือเกิดภัยพิบัติ เช่น อุทกภัย วาตภัยหรืออัคคีภัย
เป็นเหตุให้โครงการที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรกู้ยืมเงิน ไปลงทุน ได้รับความเสียหาย กลุ่ม
อาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรอาจยื่นคำร้องขอผ่อนผันหรือเลื่อนกาชำระเงินคืน พร้อมชี้แจงเหตุผล
ความจำเป็นต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลให้พิจารณาผ่อนผันหรือเลื่อนกำหนด
ชำระได้ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลแล้วแต่กรณี
และรายงานให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดทราบ

ข้อ 28 เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ตรวจสอบ และรายงานผลการดำเนินโครงการให้หน่วยงานเกี่ยวข้องถือปฏิบัติดังนี้

1. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลจัดทำบัญชีแสดงรายการยืมและการชำระคืนเงินทุนหมุนเวียนขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลให้เป็นปัจจุบัน
2. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลจัดทำรายงานฐานะทางการเงินของเงินทุนหมุนเวียน และผลการดำเนินงานตามแบบรายงานที่กำหนดแนบท้ายระเบียบนี้รายงานให้นายอำเภอทราบภายในวันที่ 1 ของเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคม และตุลาคม
3. ให้อำเภอรวบรวมรายงานฐานะทางการเงินของเงินทุนหมุนเวียนและผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลในพื้นที่รายงานให้จังหวัดทราบภายในวันที่ 5 ของเดือนตาม (2)

ข้อ 29 เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการและบริหารเงินทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้จังหวัดหรืออำเภอแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ส่งเสริม ติดตามประเมินผล กำกับดูแล การดำเนินงานตามโครงการของกลุ่มต่าง ๆ และพิจารณาแต่งตั้งผู้มีความรู้ด้านบัญชีทำการตรวจสอบบัญชีการเงินของเงินทุน แล้วรายงานผลการตรวจสอบบัญชีดังกล่าวให้ทราบอย่างน้อยปีละครั้ง

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๕๓

โดยที่เป็นการสมควรแกไขเปลี่ยนแปลงองค์การดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในบทนิยามศัพท์คำว่า “คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด” ในข้อ ๔ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน

(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ และให้ใช้ความหมายต่อไปนี้แทน

“คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด” หมายถึง คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในบทนิยามศัพท์คำว่า “คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ” ในข้อ ๔ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓

ข้อ ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๑๕/๑ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๑

“ข้อ ๑๕/๑ ในอำเภอหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ ประกอบด้วย

๑. นายอำเภอ	เป็นประธานกรรมการ
๒. ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มหรือฝ่ายบริหารงานปกครอง	เป็นรองประธานกรรมการ
๓. หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ	
ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งไม่ ☐ เกิน ๕ คน	เป็นกรรมการ
๔. นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลหรือประธานสภาตำบลในท้องที่อำเภอทุกแห่ง ☐	เป็นกรรมการ
๕. ผู้แทนองค์กรภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิ	
ด้านเศรษฐกิจชุมชนในท้องที่อำเภอ	
ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งไม่ ☐ เกิน ๓ คน	เป็นกรรมการ
๖. ปลัดอำเภอซึ่งนายอำเภอมอบหมาย	เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๖ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ โดยมีอำนาจตีความ

และวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ชวรัตน์ ชาญวีรกูล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

2. โครงสร้างการบริหารงานของเศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชนยังเป็น โครงการที่กระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก คือ ท้องถิ่น ชุมชน ให้เกิดการจ้างงานและเพิ่มรายได้ สร้างความเข้มแข็งซึ่งนำไปสู่การขจัดปัญหาความยากจนเสริมสร้างศักยภาพของคนให้มีความรู้ ทักษะและฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น เป็นการช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เกิดความเชื่อมโยงการผลิตอย่างต่อเนื่องภายในประเทศ สนับสนุนภาคการผลิตสินค้าและบริการทำให้เกิดรายได้จากเงินตราต่างประเทศตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 (รายละเอียดดูภาคผนวก ข) กำหนดให้มีในรูปของคณะกรรมการ คือ

2.1 โครงสร้างการบริหารงาน กำหนดให้มีในรูปของคณะกรรมการ คือ

2.1.1 ส่วนกลาง คณะกรรมการบริหารเงินทุนกลาง ประกอบด้วย

ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมการปกครองและอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งเป็นกรรมการ 13 คน โดยมีผู้อำนวยการสำนักบริหารการปกครองท้องถิ่นเป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการกองคลัง ผู้อำนวยการกองราชการส่วนตำบล ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาท้องถิ่น กรรมการปกครอง เป็นกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

2.1.2 ส่วนภูมิภาค

1) คณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับจังหวัด ให้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่น พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับจังหวัด และให้

ที่ทำการปกครองจังหวัดทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

2) คณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ ให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ/กิ่งอำเภอตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่น พ.ศ. 2539 ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ และให้ที่ทำการปกครองอำเภอทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

3) คณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับตำบล ให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารเงินทุนระดับตำบล

2.2 หลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงิน

2.2.1 ผู้ที่จะขอกู้ยืมเงิน ได้แก่ กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งหมายถึงเกษตรกรหรือผู้ว่าจ้างมีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินการโครงการเศรษฐกิจชุมชน (ข้อ 4)

2.2.2 โครงการที่จะขอกู้ยืมเงิน (ข้อ 18) จะต้องเป็นโครงการที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนได้รับความเห็นชอบจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลและคณะกรรมการพัฒนาอำเภอแล้ว มีแผนการชำระเงินคืนที่แสดงไว้ในโครงการแสดงไว้อย่างชัดเจน มีเงินกองทุนของกลุ่มร่วมสมทบร้อยละ 30 ของงบประมาณ โครงการที่ต้องการกู้ยืมเงิน

2.2.3 วงเงินที่ให้กลุ่มกู้ยืมเงินได้ไม่เกินกลุ่มละ 300,000 บาท (ข้อ 19) แต่อาจขอกู้ยืมสูงกว่า 300,000 บาท แต่ไม่เกิน 500,000 บาท ก็ได้ หากคณะกรรมการพัฒนาอำเภอคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (แล้วแต่กรณี) เห็นว่าเป็น โครงการที่มีประโยชน์ต่อกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรมีความเป็นไปได้สูง ไม่มีความเสี่ยงว่าเงินกู้จะสูญไป

2.2.4 กำหนดการส่งชำระเงินยืมและการคดดอกเบี้ย ให้ผ่อนชำระภายในระยะเวลาไม่เกิน 5ปีโดยไม่คดดอกเบี้ย เว้นแต่คดนัดไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบถ้วนให้เสียดอกเบี้ยในอัตราตามที่กฎหมายกำหนด (ข้อ 24 วรรคสาม)

2.3 การอนุมัติโครงการ

2.3.1 โครงการที่มีวงเงินกู้ยืมไม่เกิน 100,000 บาท กรณีเป็นโครงการที่มีเงินสมทบหรือไม่มีเงินสมทบให้องค์การบริหารส่วนตำบล/สภาตำบลเป็นผู้อนุมัติโครงการ

2.3.2 โครงการที่มีวงเงินกู้ยืมตั้งแต่ 100,000 - 300,000 บาท กรณีเป็นโครงการที่มีเงินสมทบ ให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) เป็นผู้อนุมัติโครงการ หากเป็นโครงการที่ไม่มีเงินสมทบ ให้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) เป็นผู้อนุมัติโครงการ

2.3.3 โครงการที่มีวงเงินกู้ยืมตั้งแต่ 300,000 - 500,000 บาท กรณีเป็นโครงการที่มีเงินสมทบหรือไม่มีเงินสมทบ ให้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) เป็นผู้อนุมัติ

2.4 ขั้นตอนการเสนอโครงการเพื่อขอกู้ยืมเงิน

2.4.1 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการขอกู้ยืมเงินจะต้องจัดทำแบบคำร้องขอกู้ยืมเงินตามที่กำหนดไว้ในระเบียบเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

2.4.2 คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) พิจารณาให้การรับรองกลุ่มที่เสนอโครงการขอกู้ยืมเงินว่าเป็นกลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านนั้นจริง แล้วนำโครงการที่จะขอกู้ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือเวทีชาวบ้าน เพื่อพิจารณาความสำคัญความจำเป็นและความเหมาะสมของโครงการ จัดลำดับโครงการของกลุ่มที่เสนอขอกู้มากกว่าหนึ่งกลุ่มให้นำเสนอองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลพิจารณา

2.4.3 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลดำเนินการพิจารณาโครงการที่ได้รับการเสนอมา ซึ่งจะต้องเป็นโครงการที่เป็นไปตามระเบียบและอำนาจหน้าที่ หากเป็นโครงการที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ให้เสนอคณะกรรมการพัฒนาอำเภอพิจารณา

2.4.4 คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) พิจารณากลับกรองโครงการให้ เป็นไปตามระเบียบและอำนาจหน้าที่ หากเป็นโครงการที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ให้เสนอคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดพิจารณา

2.4.5 คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กพจ.) พิจารณากลับกรองถึงเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโครงการจึงจะอนุมัติ

2.5 การทำสัญญากู้ยืมเงิน

เมื่อโครงการอนุมัติแล้วให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลแจ้งกลุ่มให้ มาทำสัญญากู้ยืมเงิน โดยให้ทำขึ้น 4 ชุด เก็บที่กลุ่ม 1 ชุด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ สภาตำบล 1 ชุด คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ 1 ชุด คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด 1 ชุด

2.6 การติดตามเร่งรัดการนำส่งเงินคืน

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลมีหน้าที่ติดตามเร่งรัดการนำเงิน ส่งคืน เมื่อผิดนัดกลุ่มจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่กฎหมายกำหนด

2.7 การขอผ่อนผันการชำระเงินคืน

กรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัย เกิดภัยพิบัติ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย จนเป็นเหตุให้ โครงการของกลุ่มได้รับความเสียหาย กลุ่มอาจยื่นคำร้องขอผ่อนผันหรือเลื่อนการชำระเงินคืน พร้อมชี้แจงเหตุผลต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล หากพิจารณาอนุมัติ ให้รายงาน คณะกรรมการพัฒนาอำเภอและคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดทราบด้วย

2.8 การควบคุม ตรวจสอบ และการรายงานผลการดำเนินงาน 1. องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล ให้จัดทำบัญชีแสดงรายการขี้มและการชำระเงินคืนทุนหมุนเวียนให้เป็นปัจจุบัน จัดทำรายงานฐานะทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงาน แล้วรายงานให้นายอำเภอทราบภายในวันที่ 1 ของเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคมและตุลาคม

2.8.1 นายอำเภอหรือกิ่งอำเภอรวบรวมรายงานฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลในพื้นที่ เพื่อรายงานจังหวัดภายในวันที่ 5 ของเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคมและตุลาคม แต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการให้การสนับสนุนส่งเสริมติดตามประเมินผลและกำกับดูแลการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ แต่งตั้งผู้มีความรู้ด้านบัญชีทำการตรวจสอบบัญชีเงินทุนหมุนเวียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2.8.2 จังหวัดรวบรวมรายงานฐานะการเงินและผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลในพื้นที่เพื่อรายงานกรมการปกครองทราบ ภายในวันที่ 10 ของเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคม และตุลาคม แต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการให้การสนับสนุนส่งเสริมติดตามประเมินผลและกำกับดูแลการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ แต่งตั้งผู้มีความรู้ด้านบัญชีทำการตรวจสอบบัญชีเงินทุนหมุนเวียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ดังแผนภาพ ที่ 3

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการจัดทำเสนอและอนุมัติโครงการระดับตำบล/อบต.

3. ขั้นตอนการอนุมัติโครงการเศรษฐกิจชุมชนระดับตำบล

3.1 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร นำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการหมู่บ้านให้รับรองว่าเป็นกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านนั้นจริง

3.2 ให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำโครงการที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรเสนอมาผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านหรือเวทีชาวบ้านร่วมกันพิจารณา หากมีกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรยื่นเสนอขอกู้ยืมเงินทุนมากกว่าหนึ่งกลุ่ม ให้พิจารณาจัดเรียงลำดับความสำคัญตามความจำเป็นและความเหมาะสมของโครงการ ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับโครงการ

3.3 ให้คณะกรรมการหมู่บ้านนำโครงการที่ผ่านการพิจารณาจากเวทีประชาคมหมู่บ้านส่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณา

3.4 ยื่นคำร้องขอกู้เงินตามแบบที่กำหนด พร้อมเสนอโครงการ โดยมีแผนการชำระคืน โดยไม่เกิน 5 งวด และมีเงินสมทบโครงการจำนวนร้อยละ 30

3.5 ผู้บริหารแจ้งผลการพิจารณาขอกู้เงินโครงการ

3.6 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร ส่งรายชื่อคณะกรรมการกลุ่มพร้อมเอกสารเพื่อแจ้งผู้ลงนามในสัญญากู้ยืมเงิน

3.7 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรทำการเปิดบัญชีเพื่อรองรับเงิน โครงการที่ได้รับอนุมัติโดยกลุ่มอาชีพแบบบันทึกการประชุมกลุ่มให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เปิดบัญชี โดยเปิดบัญชีแรกเข้าร้อยละ 30

3.8 และส่งเอกสารการเปิดบัญชีให้องค์การบริหารส่วนตำบลทำการเขียนสัญญากู้เงินจำนวน 4 ฉบับ

3.9 องค์กรบริหารส่วนตำบลแจ้งให้กลุ่มเกษตรกรมาทำสัญญาโครงการ

3.10 ดำเนินการจัดทำเอกสารแนบเพื่อเบิกจ่ายต่อไป

3.11 แจ้งเดือนชำระหนี้จนครบตามงวดในสัญญา

การกู้ยืมเงิน โครงการเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรหากดำเนินการขอกู้ยืมเงินตามขั้นตอนการอนุมัติโครงการเศรษฐกิจชุมชนระดับตำบล ก็จะทำให้กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรได้รับเงินกู้ยืมรวดเร็ว ถ้าหากไม่ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวหรือจัดทำเอกสารไม่ถูกต้องครบถ้วน เอกสารจะถูกส่งกลับไปแก้ไข ก่อให้เกิดความล่าช้าของการกู้ยืมเงิน แต่กรณีของกลุ่มอาชีพเลี้ยงโคบ้านคงชนได้ดำเนินการขอกู้ยืมเป็นไปตามขั้นตอนการอนุมัติโครงการเศรษฐกิจชุมชนระดับตำบล ส่งผลให้ได้รับเงินกู้ยืมทันทีที่โครงการอนุมัติ

เศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นเศรษฐกิจทุกสาขาของชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินการบนพื้นฐานจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม คุ่มค่าและยั่งยืน เป็นการผลิตที่เลี้ยงชีวิต ครอบครัว และชุมชนได้อย่างพอเพียง ส่วนเกินแห่งผลผลิตนี้เป็นเศรษฐกิจแห่งการแลกเปลี่ยน ซื้อขายหรือ แปรรูปตามกำลังและวัฒนธรรมของชุมชน (พลศักดิ์ ประณูทรพาล. 2543) เป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ โดยเน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน

เศรษฐกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่ชุมชนชาวไทยมีมาช้านาน ถือเป็นระบบที่ค่อนข้างอิสระจากรัฐบาลและนายทุน เนื่องจากรัฐบาลและนายทุนเอาเปรียบต่อชุมชนหรือชาวบ้านที่อยู่ในท้องถิ่น ต่อมาชุมชนหลายแห่งจึงสร้างระบบการผลิต การตลาด การเงินของชุมชนเพื่อคงไว้ซึ่งส่วนเกินทางการผลิตกับชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนแล้วระบบนี้ก็ขยายตัวเป็นจุดๆ ทั่วประเทศ (วรรณภา สังเกต. 2552)

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ คือ

ประการแรก การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศจะต้องเริ่มต้นที่ชุมชนในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของประเทศ จุดสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือยึดชุมชนเป็นหลัก ประชาชนต้องมีความสามัคคี ร่วมคิด ร่วมทำ ช่วยเหลือกันและพึ่งตนเอง

ประการที่สอง การรวมกลุ่มของชุมชนต้องใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิก เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะเป็นสิ่งที่สมาชิกเห็นประโยชน์ร่วมกัน

ประการที่สาม ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันมานานแล้ว ซึ่งมีทั้งที่ประสบปัญหาและประสบผลสำเร็จ มีการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งแต่กลุ่มเหล่านี้กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ขาดเครือข่ายการเชื่อมโยง ดังนั้นหากจะสร้างความเข้มแข็งในชุมชนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายชุมชน โดยสำรวจว่ามีกลุ่มชุมชนที่ใด กำลังทำอะไรอยู่ และมีความสามารถในการบริหารงานอย่างไร ขณะเดียวกันก็ต้องรู้ว่ากลุ่มนั้นมีปัญหา ข้อจำกัด อุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในเรื่องอะไรบ้าง จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำผังองค์กรเครือข่าย (mapping) เพื่อให้ภาครัฐสามารถทำการสนับสนุนตรงกับความต้องการ ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนั้นองค์กร

ชุมชนที่เข้มแข็งและปราชญ์ชาวบ้านต้องเป็นแบบอย่างที่จะให้ชาวบ้านและกลุ่มอื่นๆ ได้ศึกษาเรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จซึ่งเปรียบเสมือนเป็นวิทยาลัยชาวบ้าน

ประการที่สี่ ปัญหาพื้นฐานของภาคเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน ในชนบท คือ “การตลาด” เมื่อชาวบ้านมีผลผลิตทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ แล้วไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นธรรม แนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การจัดให้มีตลาดนัดชุมชนหรือลานค้าชุมชนในทุกอำเภอ เพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตมาจำหน่าย ทำให้ชาวบ้านมีตลาดที่ขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรมและประชาชนในเมืองก็ซื้อผลผลิตได้ในราคาถูก ขณะเดียวกันเกษตรกรและกลุ่มอาชีพก็สามารถใช้ลานค้าชุมชนเป็นเวทีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เป็นสถานที่ให้พ่อค้ามาเลือกซื้อ สั่งซื้อผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปจำหน่ายในเมือง ต่างจังหวัดหรือต่างประเทศต่อไป

ประการที่ห้า ประชาชนในชุมชนยังขาดการปรึกษาหารือร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ต้องจัดให้มีการประชุมประชาคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนในระดับอำเภอ ทุกอำเภอ เพื่อให้เป็นเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือแก้ไขปัญหของชุมชน วางแผนการจัดทำโครงการเพื่อจัดหางบประมาณในลักษณะแบบคิดเองระหว่างเพื่อนด้วยกัน โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กรพัฒนาเอกชนและสถาบันการศึกษาต่างๆ คอยเสริมความช่วยเหลือให้เป็นเวทีประชาคมอำเภอ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง มิใช่เครื่องมือในการแก้ไขปัญหา แต่เป็นการพัฒนากระบวนการพัฒนาความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชน โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนความคิดว่าจะต้องพึ่งตนเองเป็นอันดับแรก เปลี่ยนระบบการผลิตเพื่อขายมาเป็นการผลิตเพื่อการยังชีพ เมื่อเหลือกินจึงขายการขายผลผลิตจะต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้มากขึ้น โดยการแปรรูปผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ การรวมกันขาย ตลอดจนการทำธุรกิจร่วมกันกับภาคเอกชนบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ร่วมกัน (สนั่น ขจรประศาสน์. 2541 ; อ้างถึงใน วรรณภา สังเกต. 2552)

5. การยืมเงินและการจ่ายเงิน

กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการขอยืมเงินทุนจะต้องเสนอเป็นโครงการ และปฏิบัติตามหลังเกณฑ์ ดังนี้

5.1 เป็นโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

5.2 ต้องมีแผนการชำระเงินคืน ที่แสดงปรากฏไว้ในโครงการที่ชัดเจน

5.3 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรจะต้องมีเงินทุนของกลุ่มร่วมสมทบประมาณร้อยละ 30 ของโครงการที่ต้องการกู้ยืมเงินลงทุน เว้นแต่ระเบียบจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

5.4 วงเงินที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรขอกู้ยืม กลุ่มละไม่เกิน 300,000 บาท กำหนดผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย

5.5 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่ได้ทำสัญญากู้ยืมเงินแล้วจะขอกู้ยืมเงินทุนต่อไปได้ต่อเมื่อได้ชำระเงินยืมครบตามสัญญาแล้ว

6. การพิจารณาอนุมัติให้กู้ยืมเงินทุนของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร มีขั้นตอนดังนี้

6.1 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร เสนอคณะกรรมการหมู่บ้านให้รับรองว่าเป็นกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านนั้นจริง และให้เสนอคณะกรรมการหมู่บ้านผ่านเวทีประชาคมร่วมพัฒนา กรณีมีมากกว่าหนึ่งกลุ่มที่ประสงค์จะขอกู้ยืมเงินทุน ให้พิจารณาเรียงลำดับความสำคัญ ตามความจำเป็นและเหมาะสมของโครงการ ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันได้รับโครงการ

6.2 ให้คณะกรรมการหมู่บ้านนำโครงการที่ผ่านจากเวทีประชาคมหมู่บ้านแล้ว ส่งคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลพิจารณา

6.3 เมื่อคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาแล้ว (อำนาจอนุมัติเงินกู้ยืมไม่เกิน 100,000 บาท) ให้แจ้งผลให้กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับอนุมัติให้มาทำสัญญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 7 วัน

6.4 ในกรณีที่โครงการใดอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ในการอนุมัติของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ให้เสนอคณะกรรมการพัฒนาอำเภอพิจารณาต่อไป (อำนาจอนุมัติเงินกู้ยืมตั้งแต่ 100,000 บาท แต่ไม่เกิน 300,000 บาท)

6.5 ในกรณีใดที่โครงการอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ในการอนุมัติของคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ ให้เสนอคณะกรรมการพัฒนาจังหวัดพิจารณาต่อไป (อำนาจอนุมัติเงินกู้ยืมตั้งแต่ 300,000 บาท ขึ้นไป)

7. ชำระหนี้ และการเก็บรักษาเงิน

7.1 กำหนดระยะเวลาในการชำระหนี้ไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดอัตราดอกเบี้ย

7.2 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรที่กู้ยืมเงิน ตลอดจนเร่งรัดการนำเงินส่งคืน

7.3 หากกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามกำหนด ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเร่งรัดให้ชำระเงินคืน และให้เสียดอกเบี้ยในอัตราที่กฎหมายกำหนด

7.4 กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรไม่ยินยอมชำระหนี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบล
ดำเนินการคดีตามกฎหมาย อย่าให้คดีขาดอายุความ

7.5 การรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินทอนหมุนเวียนขององค์การ
บริหารส่วนตำบล ให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน
การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินที่องค์การบริหารส่วนตำบลถือปฏิบัติโดยอนุโลม

8. ควบคุม ตรวจสอบ

8.1 องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่จัดทำบัญชีแสดงรายการยืม รายงานฐานะ
ทางการเงิน และผลการดำเนินงานให้นายอำเภอทราบ ภายในวันที่ 1 ของเดือนมกราคม
เมษายน กรกฎาคม และตุลาคม

8.2 ให้จังหวัดหรืออำเภอแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการ
สนับสนุน ติดตามประเมินผล กำกับดูแล และพิจารณาแต่งตั้งผู้มีความรู้ด้านบัญชีทำการ
ตรวจสอบบัญชีทางการเงินของเงินทุน และรายงานผลให้ทราบอย่างน้อยปีละครั้ง

ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงาน

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงาน
ตามโครงการเศรษฐกิจชุมชนในเขตตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้
ศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี แล้วนำมากล่าวไว้ในหัวข้อนี้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการ
ดำเนินงานของกลุ่มอาชีพตามโครงการเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้

Smith & Wakeley. (1972 : 134-135) มีความเห็นว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่องานที่ทำ อันบ่งถึงระดับความพอใจในการที่ได้รับการ
ตอบสนองทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อม ของบุคคลเหล่านั้นว่ามีมากน้อยเพียงใด
จากนิยามดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้ว่า เป็น
ความรู้สึกเชิงบวกของพนักงานที่ได้รับจากการทำงาน อันเนื่องมาจากการได้รับการ สนองตอบ
ความต้องการพื้นฐานจากองค์กรตามที่ได้คาดหวังไว้ ซึ่งพิจารณาได้ว่าความพึงพอใจใน การ
ปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับความต้องการหรือแรงจูงใจของแต่ละปัจเจกบุคคล ดังนั้น
ประเด็นนี้จึงมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กรให้ประสบความสำเร็จและสามารถ
ดำเนินกิจการได้บรรลุพันธกิจที่ตั้งไว้

Smith et al. (1983 : 653) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรสามารถส่งผล ที่ตามมาใน
แง่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร คือ สมาชิกจะทุ่มเททำงานเพื่อองค์กรยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็น

พฤติกรรมนอกเหนือบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งเขายินดีกระทำเพื่อองค์กร โดยมีหวัง สิ่งตอบแทนใด ๆ

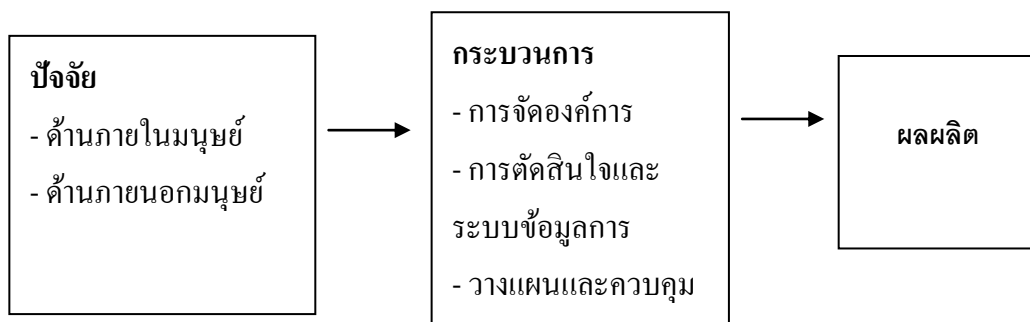
เบญจมาภรณ์ นวลิมปี (2546 : 38-40) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรมีความหมายใน 3 ลักษณะ คือ

1. ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อด้านทัศนคติเชิงบวกต่อองค์กร มีความผูกพันอย่างแท้จริงต่อค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร พร้อมสนับสนุนกิจการขององค์กรซึ่งเป็นเป้าหมายของตน ด้วยมีความเชื่อว่าองค์กรนี้ เป็นองค์กรที่ดีที่สุดที่ตนเองจะทำงานด้วย ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร เป็นลักษณะที่บุคลากรเต็มใจที่จะเสียสละอุทิศตน พยายามทำงานเต็มความสามารถ เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย เกิดผลประโยชน์ต่อองค์กรและมีความห่วงใยต่อความเป็นไปขององค์กร

3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร เป็นลักษณะที่บุคลากรแสดงความต้องการ และตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์กรนี้ตลอดไป มีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กร และพร้อมที่จะบอกกับคนอื่นว่า ตนเป็นสมาชิกขององค์กร รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สนับสนุนและสร้างสรรค์องค์กรให้ดียิ่งขึ้น

Smith (1982 : 65 ; อ้างใน วลาสินี เมฆนิติกุล. 2551 : 9) ให้กรอบแนวคิดขององค์ประกอบการดำเนินงานองค์กรที่นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของการผลิตดังภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 องค์ประกอบองค์กรที่นำไปสู่ผล

ที่มา : สมใจ ลักษณะ. 2552 : 8

จากภาพที่ 1 (Smith 1982 : 65 ; อ้างใน วลาสินี เมฆนิติกุล. 2551 : 9) ได้อธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การที่จะนำไปสู่ผลที่มีประสิทธิภาพ คือ

1. องค์ประกอบด้านปัจจัย (Input)
 - 1.1 ด้านภายในมนุษย์ (Human) ได้แก่
 - 1.1.1 ปัจจัยกำลังคน (Manpower)
 - 1.1.2 ปัจจัยความสามารถ (Abilities)
 - 1.1.3 ปัจจัยพลัง (Energies)
 - 1.1.4 ปัจจัยความต้องการ (Needs)
 - 1.1.5 ปัจจัยความคาดหวัง (Expectations)
 - 1.2 ด้านภายนอกมนุษย์ (Nonhuman) ได้แก่
 - 1.2.1 ปัจจัยเงินทุน (Money)
 - 1.2.2 ปัจจัยเครื่องมือเครื่องจักร (Machines)
 - 1.2.3 ปัจจัยวัสดุ (Materials)
 - 1.2.4 ปัจจัยเทคนิควิธีการ (Methods)
 - 1.2.5 ปัจจัยที่ดิน (Land)
2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ (Process)
 - 2.1 การจัดองค์การ ได้แก่
 - 2.1.1 จัดโครงสร้าง
 - 2.1.2 จัดศักยภาพการปรับเปลี่ยน (Dynamics)
 - 2.1.3 การวิเคราะห์ (Analysis)
 - 2.1.4 การกำหนดวัตถุประสงค์
 - 2.1.5 การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategies)
 - 2.1.6 การกำหนดกลยุทธ์ (Tactics)
 - 2.2 การจัดระบบตัดสินใจและระบบข้อมูล ได้แก่
 - 2.2.1 กระบวนการตัดสินใจ
 - 2.2.2 การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System)
 - 2.2.3 การจัดระบบสนับสนุน
 - 2.3 การวางแผนและควบคุม ได้แก่

- 2.3.1 การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic planning systems)
- 2.3.2 รูปแบบการวางแผนและวิธีการที่ใช้ (Planning methods and models)
- 2.3.3 การวางแผนงาน โครงการ (Project and program planning)
- 2.3.4 การจักระบบควบคุมและคอมพิวเตอร์ช่วยควบคุม (Control systems and Cybernetics)
- 2.3.5 การวิเคราะห์ทุนและกำไรเพิ่มประสิทธิภาพ (Cost-benefit analysis and effectiveness)
- 2.3.6 การบริหารบุคลากรและการประเมิน (Human systems management evaluation)

3. องค์ประกอบด้านผลผลิต (Outputs)

- 3.1 สินค้าและบริการ (Good Service)
- 3.2 ความสามารถปฏิบัติขององค์กร (Performance)
- 3.3 ระดับการเพิ่มผลผลิต (Productivity)
- 3.4 นวัตกรรม (Innovation)
- 3.5 การเติบโตและพัฒนาการขององค์กร ได้แก่
 - 3.5.1 การขยายสถานที่ (Plant)
 - 3.5.2 การขยายทุน (Capital)
 - 3.5.3 การขยายตลาด (Markets)
 - 3.5.4 การใช้เทคโนโลยี (Technology)
 - 3.5.5 การขยายบุคลากร (Personnel)
- 3.6 ภาพพจน์ขององค์กร (Image)
- 3.7 ความมุ่งมั่นขององค์กร (Commitment)
- 3.8 แรงจูงใจขององค์กร (Motivation)
- 3.9 ความพึงพอใจของบุคลากรและลูกค้า (Satisfaction)

Smith and others. (1980 : 61) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบเป็น 2 รูปแบบ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ ได้แก่ รูปแบบรูปปั้นที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมี ในห้องปฏิบัติการก่อนการทำการทดลองจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ ได้แก่ รูปแบบข้อความ ซึ่งเป็นการใช้ข้อความ ในการอธิบายย่อ เช่น คำพจนานาลักษณ์งาน และรูปแบบทางคณิตศาสตร์

Smith ซึ่งเป็นการวางหลักเกณฑ์เริ่มแรก หลักเกณฑ์จัดเก็บภาษีอากรที่ใช้ในปัจจุบัน และหลักความสามารถในการเสียภาษี

1. หลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith นักเศรษฐศาสตร์ชาวสก็อตแลนด์ ได้เสนอแนวความคิดในการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี ควรมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 หลักความยุติธรรม ประชาชนทุกคนควรเสียภาษีตามสัดส่วนความสามารถในการเสียภาษีและตามผลประโยชน์ที่ได้รับโดยพิจารณาจากรายได้ ทรัพย์สิน และการใช้จ่ายต่าง ๆ โดยผู้มีความสามารถในการเสียภาษีมากควรเสียภาษีมาก ผู้มีความสามารถในการเสียภาษีน้อยควรเสียภาษีน้อย และผู้มีความสามารถในการเสียภาษีเท่ากันควรเสียภาษีเท่ากันหลักการสำคัญของหลักความสามารถในการเสียภาษีมียู่ 2 ประการ คือ หลักความยุติธรรมในแนวดิ่ง และหลักความยุติธรรมในแนวนอน

1.1.1 หลักความยุติธรรมในแนวดิ่ง (Vertical Equity) ตามหลักนี้ถือว่าผู้ที่อยู่ในสภาวะการณ์ที่แตกต่างกันควรได้รับการปฏิบัติทางภาษีอากรที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น นาย ก.และนาย ข. ต่างก็มีเงินได้เท่ากัน แต่นาย ก. มีภรรยาและมีบุตรผู้เยาว์ 3 คน ส่วนนาย ข. เป็นคนโสดหลักความยุติธรรมในแนวดิ่ง กล่าวว่าจะต้องปฏิบัติต่อนาย ก. และนาย ข. ต่างกัน กล่าวคือต้องเก็บภาษีนาย ก. น้อยกว่านาย ข. เพราะนาย ก. มีภาระต้องเลี้ยงดูบุตรและภรรยา ส่วนนาย ข. ไม่มีภาระดังกล่าว

1.1.2 หลักความยุติธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) หลักการนี้กล่าวว่าผู้เสียภาษีที่มีความสามารถในการเสียภาษีเท่ากัน ควรได้รับการปฏิบัติทางภาษีอากรอย่างเท่าเทียมกัน ปัญหาที่มีอยู่ว่าจะใช้อะไรเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีรายได้หรือรายจ่ายหรือความมั่นคง โดยทั่วไปก็ใช้รายได้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี

1.2 หลักความแน่นอน (Certainty) ในการจัดเก็บภาษีอากรควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และต้องแจ้งให้ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีทราบ เช่น วิธีการยื่นชำระภาษี วิธีการคำนวณภาษีที่ต้องชำระ การจัดเตรียมเอกสารรายงานต่าง ๆ เวลาในการยื่นชำระภาษี สถานที่ที่รับแบบชำระภาษี เป็นต้น เป็นการยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษีได้ทางหนึ่ง

1.3 หลักความสะดวก (Convenience of Payment) ผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรควรจะต้องคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนผู้เสียภาษีในการติดต่อกับ

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บ การให้บริการต่าง ๆ ที่รวดเร็ว การให้คำแนะนำปรึกษา แนวทางในการปฏิบัติต่าง ๆ พร้อมในการให้บริการ เอกสารการยื่นแบบต่าง ๆ สถานที่ยื่นแบบ เวลาในการให้บริการ เป็นต้น ตลอดจนการศึกษาและปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี เช่นการรับยื่นแบบด้วยสื่อทางคอมพิวเตอร์

1.4 หลักการประหยัด (Economy in Collection) จะต้องคำนึงถึงความประหยัดทั้งด้านประชาชนผู้ทำหน้าที่เสียภาษีและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากร โดยขบวนการในการชำระภาษีจะต้องมีต้นทุนต่ำที่สุด

2. หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีอากรที่ใช้ในปัจจุบัน เป็นการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบัน เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ได้แก่

2.1 หลักความเป็นธรรม (Equity) ได้แก่ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นธรรมมีอยู่ 2 หลักใหญ่ คือ

2.1.1 หลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ คือว่าผู้เสียภาษีอากรทุกคนควรเสียภาษีเท่ากัน ไม่คำนึงถึงความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละคนซึ่งไม่เท่ากัน

2.1.2 หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ คือหลักความสามารถในการเสียภาษีอากร คือผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีมากควรเสียภาษีให้รัฐมาก และผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีน้อยควรเสียภาษีให้รัฐน้อยตามขนาดความสามารถที่ทำได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งในแนวนอนคือ ผู้มีรายได้เท่ากันเสียภาษีเท่ากัน และในแนวตั้งคือ ผู้มีความสามารถในการเสียภาษีต่างกันเสียภาษีต่างกัน และหลักผลประโยชน์ที่ได้รับ คือ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากสินค้าหรือบริการใด ๆ ของรัฐ ควรต้องเป็นผู้เสียภาษีตามสัดส่วนหรือประโยชน์ที่ได้รับ ทั้งนี้รัฐควรมีการควบคุมให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีบทลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามด้วยเหตุผล และความเหมาะสม

2.2 หลักการเก็บภาษีอากรเพื่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ใช้หลักการจำกัดรายจ่ายสุทธิ ถือว่าภาษีอากรที่ดีและมีประสิทธิภาพต่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ คือ ภาษีอากรที่ลดการใช้จ่ายของภาคเอกชนลงได้ ยิ่งลดค่าใช้จ่ายได้มากย่อมถือว่ามีประสิทธิภาพ

2.3 หลักความเป็นกลาง (Neutrality) ถือว่าเป็นภาษีอากรที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีผลกระทบต่อการทำงานของกลไกตลาดน้อยที่สุด กล่าวคือ การเก็บภาษีอากรจะต้องไม่เป็นการบิดเบือนแบบแผนในการผลิตของผู้ผลิตและแบบแผนในการบริโภคของผู้บริโภค อันจะทำให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดสวัสดิการสูงสุดต่อสังคม นักเศรษฐศาสตร์พิจารณาความเป็นกลางของภาษีโดยดูจากภาระภาษี

อากร โดยภาษีอากรประเภทใดเรียกเก็บแล้วก่อให้เกิดภาระส่วนเกินน้อยที่สุดถือว่าเป็นภาษีอากรที่มีความเป็นกลาง

2.4 หลักทำรายได้ดี (Productivity) ภาษีอากรที่ดีต้องสามารถทำรายได้ดีและเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติเพื่อสนองความต้องการในด้านการใช้จ่ายและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยภาษีอากรที่สามารถทำรายได้ดีต้องมีลักษณะอย่างน้อย 3 ประการ คือ ฐานภาษีกว้างเพื่อให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บรายได้ได้มากโดยอัตราภาษีไม่สูงมากนัก ใช้อัตราภาษีแบบก้าวหน้าและใช้วิธีประเมินภาษีตามราคามูลค่าซึ่งจะทำให้รัฐบาลได้รับรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อภาวะเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองโดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขอัตราภาษีบ่อยครั้ง และกลไกในการบริหารการจัดเก็บของรัฐจะต้องมีประสิทธิภาพพอสมควร เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีอากรได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

2.5 หลักความแน่นอน (Certainty) ภาษีอากรที่ดีและมีประสิทธิภาพควรมีลักษณะความแน่นอน 3 ประการที่สำคัญ คือ ความแน่นอนในด้านการประเมิน ความแน่นอนของจำนวนเงินภาษีที่ผู้เสียภาษีต้องเสีย และความแน่นอนในการทำนายรายได้จากภาษีที่รัฐ

2.6 หลักประสิทธิภาพในการบริหาร (Administrative Efficiency) ภาษีอากรที่ดีและมีประสิทธิภาพควรต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งจะพิจารณาจาก 2 ด้านด้วยกันก็คือ ทางด้านรัฐบาล และทางด้านประชาชนผู้เสียภาษี โดยทางด้านรัฐบาลควรพยายามจัดเก็บภาษีอากรที่เสียต้นทุนในการจัดเก็บต่ำและสามารถเก็บได้อย่างครบถ้วน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และทางด้านผู้เสียภาษีไม่ควรให้ผู้เสียภาษีอากรต้องมีการและต้นทุนในการเสียภาษีอากรสูง อันเป็นการช่วยยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีให้สูงขึ้น

3. หลักความสามารถในการเสียภาษี ตามหลักการนี้ถือว่าภาษีที่ยุติธรรมจะต้องเก็บตามความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษี กล่าวคือ ผู้มีความสามารถเสียภาษีมากก็ควรเสียมากผู้มีความสามารถเสียขำน้อยก็ควรเสียขำน้อยโดยไม่คำนึงว่าประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีได้รับจากรัฐนั้นเป็นเท่าใด การวัดความสามารถในการเสียขำนั้นต้องวัดที่อัตราประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีต้องเสียสละไป ซึ่งมีทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดเรื่องนี้ 3 ทฤษฎี คือ

3.1 ทฤษฎีความเสียสละสัมบูรณ์เท่ากัน (Equal absolute sacrifice theory) ทฤษฎีนี้ถือว่าภาษีที่ยุติธรรมจะต้องเก็บในลักษณะที่ทำให้ผู้เสียภาษีต้องเสียสละอัตราประโยชน์ไปเท่ากันโดยไม่คำนึงว่าแต่ละคนมีอัตราประโยชน์อยู่ที่หน่วย สมมติว่าเราอาจวัดอัตราประโยชน์ที่แต่ละคนมีได้โดยมีหน่วยวัดเป็น util ทฤษฎีนี้บอกว่าจะต้องเก็บภาษีใน

ลักษณะที่ทำให้ทุกคนต้องเสียสละอรรถประโยชน์ไปเป็นจำนวน util เท่ากัน โดยไม่ต้องคำนึงว่าแต่ละคนจะมีอรรถประโยชน์อยู่ที่ util การเสียสละอรรถประโยชน์ไปเป็นจำนวน util เท่ากันนี้มีได้หมายความว่าทุกคนจะต้องเสีย ภาษีเป็นจำนวนเงินเท่ากันเพราะแต่ละคนมี utility function ไม่เหมือนกัน

3.2 ทฤษฎีความเสียสละเป็นสัดส่วนเท่ากัน (Equal proportional sacrifice theory) ทฤษฎีนี้ถือว่าภาษีที่ดีจะต้องเก็บในลักษณะที่บุคคลต้องเสียสละ utility เป็นสัดส่วนเท่ากันสมมติว่านาย ก. มีอรรถประโยชน์รวมเท่ากับ 100 util จะเสียภาษีโดยเสียสละอรรถประโยชน์ไป 16 Util นาย ข. ซึ่งมีอรรถประโยชน์รวม 200 util จะต้องเสียภาษีโดยเสียสละอรรถประโยชน์ไป 32

util จึงจะได้สัดส่วนเท่ากันคือ เสียภาษีเท่ากับ 16 % ของ util ที่ตนมีอยู่

3.3 ทฤษฎีความเสียสละส่วนเพิ่มเท่ากัน (Equal marginal sacrifice theory) ตามทฤษฎีนี้จะเก็บภาษีในลักษณะที่ทำให้บุคคลต้องเสียอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้ายเท่ากัน กล่าวคือถ้าอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม ของเงิน 1 บาท ของนาย ก. เท่ากับ 10 util ของนาย ข. เท่ากับ 40 util (นาย ข. จนกว่านาย ก. เงิน 1 บาท จึงให้ประโยชน์ต่อ นาย ข. มากกว่านาย ก.) ถ้านาย ข. เสียภาษี 1 บาท นาย ก. ต้องเสียภาษี 4 บาท จึงมีการเสียสละส่วนเพิ่มเท่ากัน

Adam Smith ได้วางหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักทฤษฎีโดยทั่วไป ไว้ในหนังสือ Wealth of Nation ในปี ค.ศ. 1776 ดังนี้ (อรุณี ดวงคำสวัสดิ์, 2542: 14)

1. หลักความเป็นธรรม (Equality) ประชาชนทุกคนในแต่ละประเทศ ควรจะต้องเสียสละรายได้หรือผลประโยชน์ ตามฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้แห่งตน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของรัฐ ทั้งนี้เพราะแต่ละคนต่างได้รับผลประโยชน์และการคุ้มครองจากรัฐ

2. หลักความแน่นอน (Certainty) ภาษีที่ประชาชนแต่ละคนจะต้องเสียนั้น จะต้องมีความแน่นอน ชัดเจน ไม่กำกวมลักษณะและรูปแบบของภาษีตลอดจนจำนวนภาษีที่จะต้องเสีย ผู้เสียภาษีทุกคนต้องรู้ชัดแจ้ง

3. หลักความสะดวก (Convenience) การเก็บภาษีทุกชนิดควรจะต้องจัดเก็บตามวันเวลา สถานที่ที่ผู้เสียภาษีสะดวก และจะต้องอำนวยความสะดวกในการเก็บภาษีแก่ผู้เสียภาษีด้วย

4. หลักการประหยัด (Economy) การจัดเก็บภาษีทุกชนิดจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด แต่สามารถจัดเก็บภาษีอากรให้ได้จำนวนมากที่สุด

จากหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีที่ (Adam Smith) วางรากฐานไว้ได้มีการวิวัฒนาการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพอสรุปที่สำคัญได้ ดังนี้

1. หลักความแน่นอน (Certainty) ระบบภาษีอากรที่ทำให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บที่ดี จะต้องมีความแน่นอนชัดเจนต่อผู้เสียภาษี ทั้งอัตราภาษี วันเวลาที่จะต้องยื่นแบบเสียภาษี สถานที่ ตลอดจนวิธีการชำระภาษีอากรต้องแน่นอนซึ่งอาจหมายถึงความแน่นอนด้านภาระภาษี (Certainty of incidence) ความแน่นอนในการทำรายได้ (Fiscal marksmanship) และความแน่นอนของหนี้ภาษี (Certainty of liability)

2. หลักของความประหยัด (Low compliance and collection costs) ในการจัดเก็บภาษีอากรจะต้องก่อให้เกิดภาระภาษี (Tax burden) แก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดขณะเดียวกันทางด้านภาครัฐที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บต่ำสุด แต่ให้ได้รายได้จากการจัดเก็บภาษี (Tax yield) สูงสุด

ภาระภาษี (Tax burden) คือภาระที่ผู้เสียภาษีต้องรับเนื่องจากภาครัฐบาลจัดเก็บภาษี ซึ่งได้แก่ภาระที่เป็นรูปตัวเงินที่เห็นชัดเจน รวมถึงต้นทุนค่าเสียโอกาส หรือภาระข้อยุ่งยากต่างๆ ที่เกิดจากการต้องไปดำเนินการเพื่อเสียภาษี (Compliance costs) ซึ่งได้แก่ค่าเสียเวลาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรบร โภคเนื่องจากภาระภาษี เป็นต้น

รายได้ภาษี (Tax yield) คือรายได้สุทธิที่รัฐบาลได้รับจากการจัดเก็บซึ่งเท่ากับภาษีที่จัดเก็บได้หักด้วยค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บตามหลักการแล้วการจัดเก็บภาษีของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพจะต้องทำให้รายได้จากการเก็บภาษีใกล้เคียงกับภาระภาษี กล่าวคือ รายได้ภาษีควรใกล้เคียงหรือเท่ากับ ภาระภาษี

1. หลักของความเสมอภาค (Equity) หลักของความยุติธรรมในการเสียภาษี หรือที่เรียกว่าหลักความสามารถในการเสียภาษี (Ability of Pay Principle) กล่าวคือผู้ที่มีทรัพย์สินมาก (Wealth) เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะเสียภาษีมากกว่าผู้มีทรัพย์สินน้อย ดังนั้นระบบภาษีอากรที่ดี จะต้องก่อให้เกิดความยุติธรรมเสมอภาคในหมู่ผู้เสียภาษีทุกคนด้วยความเป็นธรรมนั้น จะต้องพิจารณาทั้งความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีที่จัดเก็บและการปฏิบัติในการจัดเก็บภาษี

2. หลักของการยอมรับ (Acceptability) การที่ประชาชนจะให้การยอมรับในระบบภาษีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกรยอมรับในระบบของกรมสรรพากร จึงจะทำให้

เกิดความสนใจที่จะเสียภาษีอากรให้ถูกต้อง ดังนั้นกฎหมายหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกี่ยวกับภาษีอากร ควรให้โอกาสแก่ประชาชนผู้เสียภาษีแสดงความเห็นได้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเสียภาษีกับประโยชน์ที่ประชาชนจะพึงได้รับจากรัฐบาลอย่างชัดเจน

3. หลักความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ (Enforceability) ภาษีอากรทุกประเภทที่จัดเก็บจะต้องสามารถทำการจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ เช่น ภาษีที่เกิดจากการใช้จ่าย (expenditure tax) หรือ ภาษีการค้าปลีก (retail sales tax) ถึงแม้จะมีเหตุผลที่ดีแต่ในทางปฏิบัติที่จะใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการกระจายรายได้ให้เป็นธรรมและช่วยรักษาเสถียรภาพทางราคาอย่างอัตโนมัติ แต่การจัดเก็บอาจเป็นไปได้ไม่สะดวกในทางปฏิบัติเป็นต้น

4. หลักของการทำรายได้ (Productivity) ระบบภาษีอากรที่ดีนั้นจะต้องครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางและทั่วถึงในทุก ๆ กิจกรรมสามารถขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งสามารถทำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างดี

5. หลักของความยืดหยุ่น (Flexibility) ภาษีอากรที่ดีควรจะมีการมีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้เข้ากับสภาวะเศรษฐกิจและสามารถที่จะทำรายได้ให้กับรัฐบาลในอัตราที่สูงซึ่งส่งผลให้รายได้จากภาษีอากรเพิ่มขึ้นหรือลดลงเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้ประชาชาติ (GDP) ดังนั้นภาษีอากรจึงทำหน้าที่ในการปรับอุปสงค์รวม (aggregate demand) ให้เป็นไปได้โดยเหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีความหมายเท่ากับว่าภาษีที่มีความยืดหยุ่นสูงจะเป็นเครื่องมือช่วยรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจได้โดยตัวเอง (built-in flexibility) แต่อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของระบบภาษีอากรที่เหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ต้องมีความพยายามทางด้านภาษี (tax effort) มีการบริหารทางด้านภาษี (tax administration) ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีระบบภาษีที่มีความยืดหยุ่น (tax elasticity) ในระดับสูงด้วย จึงจะเอื้อประโยชน์

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานตาม โครงการเศรษฐกิจชุมชนในเขตตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น มีองค์ประกอบหลายปัจจัย ประกอบไปด้วย กระบวนการของการกำหนดความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการระหว่างบุคคล เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ มีความรู้ทักษะในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ขยันหมั่นเพียร ทุ่มความสามารถอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย แม้ว่ากลุ่มจะอยู่ในสภาพปกติหรือภาวะวิกฤตก็ตาม สมาชิกกลุ่มมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน บรรณานาที่จะแสดงความ

คิดเห็น ทศนคคืออย่างเปิดเผย สร้างกลไกในการบังคับให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามบรรทัดฐาน หรือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่ม และมีความต้องการที่จะทำงานที่ตนสนใจ ต้องการวัตถุประสงค์ที่ดีสำหรับการทำงาน ต้องการสภาพการทำงานที่ดี สถานที่ทำงานที่เหมาะสม ความสะดวกในการทำงาน รวมทั้งการทำงานร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่ม ที่เข้าใจกันและสามารถร่วมงานและช่วยเหลือกันได้เป็นอย่างดี กลุ่มมีความมุ่งมั่นหวังความรู้สึกร่วมกัน ความคิดเห็น หรือการคาดการณ์ต่อสิ่งต่างๆที่ยังไม่เกิดขึ้น เช่น คาดหวังว่ากลุ่มสามารถทำให้ตัวเองมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ความคาดหวังที่จะสามารถดำเนินการกลุ่มให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว และชุมชนตนเองให้ดีขึ้น ที่ได้รับจากการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อนำไปดำเนินงานมีรายได้การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม มีเครื่องมือในการเลี้ยงปลา เครื่องมือในการทอผ้า เครื่องมือในการทำ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้แก่กลุ่มอาชีพสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน มีการใช้เทคนิค มีการติดต่อสื่อสาร ส่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ ที่จะนำไปสู่ผลที่มีประสิทธิภาพขององค์การ คือ องค์ประกอบด้านปัจจัย จำนวน 2 ด้าน คือด้านภายในมนุษย์ (Human) จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยกำลังคน (Manpower) ปัจจัยความสามารถ (Abilities) ปัจจัยพลัง (Energies) ปัจจัยความต้องการ (Needs) และปัจจัยความคาดหวัง (Expectations) และ ด้านภายนอกมนุษย์ (Nonhuman) จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยเงินทุน (Money) ปัจจัยเครื่องมือเครื่องจักร (Machines) ปัจจัยวัสดุ (Materials) ปัจจัยเทคนิควิธีการ (Methods) และปัจจัยที่ดิน (Land)

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ

ประสิทธิผลในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ มีนักวิชาการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพไว้ดังนี้

Steers (1980: 442 ; อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2543 : 55-69) กล่าวถึงผลการปฏิบัติงานขององค์การ (organizational performance) ว่าจะมีประสิทธิผล (effectiveness) หรือ ไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 กลุ่ม คือ

1. ปัจจัยลักษณะองค์การ (organizational characteristics) ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้าง และเทคโนโลยี

2. ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม (environmental characteristics)

ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งหมายถึง บรรยากาศองค์กร

3. ปัจจัยลักษณะของพนักงาน (employee characteristics) ประกอบด้วย การปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กร

4. ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติ (managerial policies and practices) ซึ่งประกอบด้วย การมีเป้าหมายที่ชัดเจน การจัดการและการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน กระบวนการสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กรและนวัตกรรม จากข้อความดังกล่าวมีผลต่อความสำเร็จ (Success) หรือความล้มเหลว (failure) ในการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือนโยบายที่ได้กำหนดไว้

Steers ; (อ้างถึงใน อรพินท์ สุขสถาพร. 2542 : 14) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึงความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานที่แสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กร มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกองค์กรคนอื่น ๆ และเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจ เพื่อปฏิบัติการกิจขององค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า และการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร

Steers (1977 : 46) กล่าวว่าไว้ว่า ความผูกพันต่อองค์กร คือ การที่สมาชิกรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเป้าหมายขององค์กร มีค่านิยมเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ขององค์กร และเต็มใจที่จะทำงานหนักเพื่อดำเนินภารกิจขององค์กรและมีความสัมพันธ์ระหว่างลูกน้องและหัวหน้าพฤติกรรมที่ลูกน้องจะแสดงออก คือ เต็มใจที่จะปฏิบัติตามให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร หากลูกน้องมีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะมีพฤติกรรมดังนี้ คือ

1. มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กร
2. มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทพลังงานเพื่อปฏิบัติงานให้องค์กร
3. มีความเชื่ออย่างแรงกล้า ยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์กรพันซ์

กับความผูกพันต่อองค์กรไว้หลายตัวแปร

Steers (1980 : 442) กล่าวถึงผลการปฏิบัติงานขององค์กร (organizational performance) ว่าจะมีประสิทธิผล (effectiveness) หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 กลุ่ม คือ ปัจจัยลักษณะองค์กร (organizational characteristics) ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้าง และเทคโนโลยี

1. ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม (environmental characteristics) ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งหมายถึง บรรยากาศองค์กร
2. ปัจจัยลักษณะของพนักงาน (employee characteristics) ประกอบด้วย การปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กร
3. ปัจจัยด้านนโยบายและการปฏิบัติ (managerial policies and practices) ซึ่งประกอบด้วย การมีเป้าหมายที่ชัดเจน การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน กระบวนการสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัว ขององค์กรและนวัตกรรม จากข้อความดังกล่าวมีผลต่อความสำเร็จ (Success) หรือความล้มเหลว (failure) ในการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือนโยบายที่ได้กำหนดไว้

Steers (1977) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยจำแนกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ลักษณะขององค์กร หมายถึง ลักษณะโครงสร้างองค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างสายงานการบังคับบัญชาตามบทบาทหน้าที่และตัวบุคคลในองค์กร ตลอดจนขนาดขององค์กร โดยมีความเกี่ยวข้องกับ

- 1.1 การกระจายอำนาจ (decentralization)

- 1.2 ความชำนาญเฉพาะทาง (specialization)

- 1.3 ความเป็นทางการ (formalization)

- 1.4 ช่วงการบังคับบัญชา (span of control)

- 1.5 ขนาดขององค์กร (organization size)

2. ลักษณะของสภาพแวดล้อม มีทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ความสลับซับซ้อน ความมั่นคง และความไม่แน่นอน เช่น สภาพการณ์ด้านการตลาด เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร หมายถึง บรรยากาศองค์กร ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงาน ดังนั้นองค์กรที่มีประสิทธิผลผู้บริหารต้องทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมภายนอกและปรับโครงสร้างและการปฏิบัติให้เข้ากับสถานะที่เป็นอยู่

3. ลักษณะของบุคคลในองค์กร พฤติกรรมของบุคคลในองค์กรมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร องค์กรที่มีประสิทธิผลต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้ออำนวยให้บุคลากรไม่เพียงแต่ทำงานตามหน้าที่ แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาการทำงานให้ไปสู่เป้าหมายขององค์กร

4. ลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กรและการริเริ่มสร้างสรรค์

Steers. (1985) ให้ความหมาย “ประสิทธิผลองค์กร” เป็นความสามารถขององค์กรที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและเป็นความสามารถขององค์กรที่จะดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ประสิทธิผลองค์กรที่ดีที่สุดเป็นการทำให้เป้าหมายขององค์กรในสถานการณ์ใด ๆ มีความเป็นไปได้

Steers (1977 : 40-56) สรุปไว้ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. โครงสร้างขององค์กร (Structural Characteristic) จะต้องมีลักษณะที่เป็นระบบแบบแผน มีหน้าที่ที่เด่นชัด มีการรวมอำนาจ การกระจายอำนาจ การให้ผู้ร่วมงานมีการตัดสินใจการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของความเป็นทางการ
2. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน (Personal Characteristic) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ สถานภาพสมรส ความต้องการประสบความสำเร็จ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น
3. ลักษณะของบทบาท (Role-related Characteristic) หมายถึง ลักษณะงานที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบอยู่ เช่น งานที่มีความท้าทาย ความก้าวหน้าในการทำงาน การป้อนข้อมูลกลับ การมีความพยายามของงานที่ทำเป็นที่มีความค่า มีบทบาทที่เด่นชัด ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น
4. ประสบการณ์ในการทำงาน (Work Experience) หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับทราบและเรียนรู้เอาเข้าไปทำงานในองค์กร เช่น ทักษะคติของกลุ่มงานที่มีผลต่อองค์กร ความน่าเชื่อถือขององค์กร การรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญ ความสามารถในการพึ่งพาได้ และการปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

Steers and Porter (1991 ; อ้างถึงใน เบญจมาภรณ์ นวลิมปี. 2546) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรมีความหมายใน 3 ลักษณะ คือ

1. ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อด้านทัศนคติเชิงบวกต่อองค์กร มีความผูกพันอย่างแท้จริงต่อค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร พร้อมสนับสนุนกิจการขององค์กรซึ่งเป็นเป้าหมายของตน

ด้วยมีความเชื่อว่าองค์กรนี้ เป็นองค์กรที่ดีที่สุดที่ตนเองจะทำงานด้วย ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร เป็นลักษณะที่บุคลากรเต็มใจที่จะเสียสละอุทิศตน พยายามทำงานเต็มความสามารถ เพื่อให้้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย เกิดผลประโยชน์ต่อองค์กรและมีความห่วงใยต่อความเป็นไปขององค์กร

3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร เป็นลักษณะที่บุคลากรแสดงความต้องการ และตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์กรนี้ตลอดไป มีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กร และพร้อมที่จะบอกกับคนอื่นว่า ตนเป็นสมาชิกขององค์กร รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สนับสนุนและสร้างสรรค์องค์กรให้ดียิ่งขึ้น

Steers (1977 : 121) ได้ให้ความหมายของความผูกพันต่อองค์กรว่า เป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของสมาชิกในองค์กร มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกคนอื่นๆ แสดงตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร และเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมขององค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร และความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์กรต่อไป

Steers (1977 : 48) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรสามารถใช้ทำนายอัตราการเข้า-ออก จากงานของสมาชิกในองค์กร ได้ดีกว่าการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการทำงานเสียอีก คือ

1. ความผูกพันต่อองค์กร เป็นแนวคิดซึ่งมีลักษณะครอบคลุมมากกว่าความพึงพอใจในการทำงาน สามารถสะท้อนถึงผลโดยทั่วไปที่บุคคลสนองตอบองค์กร โดยส่วนรวม ในขณะที่ความพึงพอใจในการทำงานสะท้อนถึงการตอบสนองของบุคคลต่องาน หรือแง่ใดแง่หนึ่งของงานเท่านั้น

2. ความผูกพันต่อองค์กรค่อนข้างจะมีเสถียรภาพมากกว่าความพึงพอใจในการทำงาน ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาไปอย่างช้าๆ แต่ก็อยู่อย่างมั่นคง

Steers and Porter (1979) ความผูกพันต่อองค์กร คือ ความรู้สึกผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์กร ที่เกิดจากพนักงานรู้สึกว่าตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร และมีส่วนร่วมกับองค์กร ซึ่งพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กร จะมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ (Organization Entry) เป็นขั้นตอนแรกที่บุคคลเลือกเข้าเป็นสมาชิกในองค์การใดองค์การหนึ่ง เรียกว่าขั้นที่หนึ่ง (First Stage)
2. การมีความผูกพันต่อองค์การ (Organization Commitment) เป็นขั้นตอนที่บุคคลตัดสินใจที่จะผูกพันลึกซึ้งกับองค์การ โดยความผูกพันต่อองค์การจะเน้นที่ขอบเขตของความรู้สึกของบุคคลที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเป้าหมายขององค์การ ค่านิยมในการเป็นสมาชิกในองค์การ และความตั้งใจที่จะทำงานหนักเพื่อความสำเร็จโดยรวมของเป้าหมายขององค์การ ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ความผูกพันต่อองค์การแตกต่างไปจากความเกี่ยวพันกับองค์การหรือความเป็นสมาชิกขององค์การ โดย Steers และ Porter พบว่า พนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์การในระดับสูง จะมีการขาดงานและลาออกจากงานในระดับที่ค่า แนวโน้มเอียงที่จะมีส่วนร่วมกับองค์การ ส่วนพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์การในระดับต่ำจะนำมาซึ่งผลการปฏิบัติงานในระดับที่ต่ำและมีความโน้มเอียงที่จะถอยห่างจากองค์การ มีการขาดงานและลาออกจากงานสูง
3. การขาดงานและการลาออกของพนักงาน (Absenteeism and Turnover) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการเกี่ยวข้องกับองค์การ เป็นขั้นตอนที่บุคคลตัดสินใจที่จะอยู่กับองค์การหรือออกจากองค์การ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานแสดงให้เห็นว่ากลุ่มอาชีพตามโครงการเศรษฐกิจชุมชนในเขตตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จะเกิดประสิทธิผลได้นั้น กลุ่มต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ หรือปฏิสัมพันธ์กันของสมาชิกในกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด สมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้มีบทบาทชัดเจนที่จะทำหน้าที่ โดยกลุ่มจะต้องให้ผลประโยชน์ต่อสมาชิก การที่กลุ่มจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน สถานที่ทำงาน แสง เสียง อุณหภูมิ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี และความพร้อมของสมาชิกที่จะเข้าช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จด้วยความเต็มใจ มีแนวทางการสร้างและรักษามาตรฐานของกลุ่ม รวมทั้งการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประสิทธิผลในการดำเนินงาน ไว้จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านลักษณะองค์การ ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ด้านลักษณะของพนักงาน และด้านนโยบายและการปฏิบัติ โดยนำแนวคิดของสเตียร์ (Steers, 1980 : 442 ; อ้างถึงใน ทศพรศิริสัมพันธ์, 2543 : 55-69) มาเป็นตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้

โครงการเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพในเขตตำบลนามะเขือ

1. ความเป็นมาโครงการเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพในเขตตำบลนามะเขือ

ความเป็นมาความเป็นมาในการก่อตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลนามะเขือ อำเภอ สหสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย ให้ ดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยเปิดบัญชีชื่อว่า “บัญชีเงินทุนโครงการเศรษฐกิจ ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนามะเขือ” เพื่อรองรับเงินที่ได้รับจากกระทรวงมหาดไทย และ นำไปสนับสนุนกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อนำไปดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจ ชุมชน หมู่บ้านละ 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) โดยกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกร ที่ รวมตัวกันมาเพื่อดำเนินงานเศรษฐกิจชุมชน สามารถยื่นเรื่องขอกู้เงิน โดยไม่มีคอกเบี้ยได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบและขั้นตอน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชน พ.ศ. 2541 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2543) โดยในปี พ.ศ. 2552 มีกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกร ที่ยังอยู่ในระบบและกู้ยืมเงินโครงการเศรษฐกิจชุมชน จาก องค์การบริหารส่วนตำบลนามะเขือ อำเภอสหสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมเป็นเงิน 1,000,000 บาท

2. กลุ่มอาชีพตามเศรษฐกิจชุมชน

กลุ่มอาชีพตามเศรษฐกิจชุมชนในเขตตำบลนามะเขือ อำเภอสหสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วยกลุ่มต่าง ๆ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ประธานกลุ่ม	รองประธาน	เหรัญญิก
กลุ่มเลี้ยงปลาในบ่อ ม.9	นางปรียาภรณ์ ภาวะจักษ์	นางปราณปรียา คำวารีห์	นางสุวันนา ผลสว่าง
กลุ่มเพาะเห็ดฟางบ้านโนนสร ทอง ม.8	นางจันทร์ สวนหลวง	นางนิตยา วงธิสอน	นางหนูภา เหล่าน้ำใส
กลุ่มปลูกเห็ด ม.8 บ้านโนนสร ทอง	นางบุญเริ่ม ภูคองคอย	นางปาหนัน ถาวรกุล	นางยุพา ชื่นบุญเพิ่ม
กลุ่มเกษตรกรปลูกเห็ดฟาง ม. 8	นางสดใส ไพนูลย์	นางสุวรรณ โยธิเสน	นายประสิทธิ์ ไพนูลย์
กลุ่มเกษตรกรปลูกมัน สำปะหลัง ม.11	นางจิตาพร บรรลือเสียง	นายประกาศ จอมคำสิงห์	นางกุหลาบ ไพรัตน์
กลุ่มปลูกเห็ดขอนขาว ม.3	นางมณีกานต์ เทวีญา	นางคำหยาด ปริสิทธิ์	นางสมหวัง กาบสร้อย

ชื่อกลุ่ม	ประธานกลุ่ม	รองประธาน	เหรัญญิก
กลุ่มปลูกเห็ดฟาง ม.3	นางดวงจันทร์ ทรัพย์พงศ์	นางดวงใจ เหล่าธง	นางสาวอำพร การประเสริฐ
กลุ่มเกษตรกรปลูกผักแพง ม.4	นายเย็น เวียงนันท	นายสมบุรณ์ นันดิลก	นางสาวจันทนิภา นครชัย
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค ม.5	นางนาง โปสาวาท	นางบิ่งอร ภูอุภัย	นายพรม สิทธิการ
กลุ่มปลูกเห็ด บ้านโป่งเชือก ม.3	นายพรเสน่ห์ จันท์หอม	นายเดชา ทรัพย์พงศ์	นายอภิชาติ กุลสิโร
กลุ่มเพาะปลูกเห็ดฟางบ้านค่าน้ำแซบ ม.6	นางเหมือน คำกักดี	นางสาวกานติมา การรักษ์	นางนาง ทรัพย์พงษ์
กลุ่มปลูกเห็ดฟาง ม.12	นางบรรจง พันนาดี	นางอรทัย กักดี	นางมลฤดี สำราญบุญ
กลุ่มปลูกเห็ด ม.9	นางอุทัย รักคำมูล	นางบุญรัตน์ ทิพย์มณี	นางบุญเกิด การจำนงค์
กลุ่มเกษตรกรปลูกอ้อย ม.11	นายสงค์ บุญจันทร์	นายฉันท สิทธิการ	นายทองดี ทะบรรเทา
กลุ่มเกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง ม.4	นายคำพันธ์ นันดิลก	นายสุตใจ ศิริจิตร	นายบุญมา ดาวะดี
กลุ่มปลูกอ้อยโพนสว่าง ม.4	นางรัตน์มณี เพียรประสม	นายบุญศรี ทิพย์มณี	นางบุญศรี การรักษ์
กลุ่มเพาะเห็ดบ้านโคกเจริญ ม.2	นายคุณานนท์ พุดลา	นายสมร ผลสวิง	นางปรีธดา พุดลา
กลุ่มทอผ้าลายสอง ม.6	นางศุ ญาฟ้า	นางพิกุล อิ่มฤทธิ์	นางไสว โอระนำ
กลุ่มเลี้ยงสุกรบ้านดอนจันทร์ ม.9	นางสาวท ไกยะแสง	นางดวงจันทร์ ทะบรรเทา	นายเตียง การวงศ์
กลุ่มปลูกเห็ดคบบ้านนามะเขือ ม.1	นายนิวัฒน์ คำประเสริฐ	นางบุญมี กาหลง	นางดาวเวียง สุ่มังคะเศษ
กลุ่มปลูกผักแพง บ้านค่าน้ำแซบ ม.6	นายมิ่ง ทรัพย์กุล	นายวิชัย อิ่มฤทธิ์	นายอุเทน สวัสดิคุณ
กลุ่มเพาะเห็ดบ้านค่าน้ำแซบ ม.6	นางพิมพ์เพชร คำเจริญ	นางทองอินทร์ เจริญราช	นางอ่อนจันทร์ กิ่งสาหัส
ร้านค้าชุมชน ม.7	นางวัลย์นิดา ปุริทัศน์	นางบัวเวียน ไกยะแสง	นางพิมพ์ภา นาถวิล
ร้านค้าชุมชน ม.10	นายสุพรรณ ค่องวาจา	นายพันธ์ คำศรีรัตน์	นายคมชาญ อันทะแจก
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ม.1	นางอริย์ ประธิเรศ	นางหนูกร ศรีบุญ	นางหนูกัน ไกยะแสง
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ม.12	นางถัน ไวกกล้า	นางสิมม ศรีชู	นางจิตรา จุลบุรมย์
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ม.7	นางบัวเวียน ไกยะแสง	นางหนูเนียน เสริฐวาสนา	นางคำตา เจริญศิริ
กลุ่มเกษตรกร ม.8	นางบุญศรี มะลาศรี	นายสุทัศน์ คันทร	นายสงกรานต์ ไค้งอากาศ
โครงการเลี้ยงไก่ ม.9	นางจิระนันท์ ฤทธินันท์	นางดวงเนตร ไกยะแสง	นายสุทัศน์ ไกยะแสง
กลุ่มปลูกเห็ดฟาง ม.3	นางสมสวย ทะบรรเทา	นางคำหยาด ปริสิทธิ์	นางวาสนา สาระบุตร
กลุ่มทอผ้าลายสอง ม.4	นางจันทร์เพ็ญ ภูละมูล	นางบัวลี จราฤทธิ์	นางเดือนฉาย เลพล
กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านไทรทอง ม.11	นางประทุมพร พันประสงค์	นางอ่อนศรี ทะบรรเทา	นางพิมพ์พิศ เขาเขจร
กลุ่มทอผ้าฝ้ายผ้าไหม	นางหนูเตียง นาไชยเวชน์	นางสมศรี ภูกันดาน	นางฉวีวัช การเหนือ

ชื่อกลุ่ม	ประธานกลุ่ม	รองประธาน	เหรัญญิก
กลุ่มเลี้ยงสุกร ม.4	นางพิกุลแก้ว นครชัย	นายสุระเชษฐ์ ภูตรี	นายวัชรชัย มาคบุรมย์
กลุ่มเกษตรกรทำนาบ้านโนนสรทอง	นายสมพงษ์ ปุริทัศน์	นายประจักษ์ นระฤทธิ	นายเคนดี โยธิเสน

ที่มา : (เทศบาลตำบลนามะเขือ. 2556 :1)

บริบทเกี่ยวกับตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

บริบทเกี่ยวกับตำบลนามะเขือ เป็นข้อมูลพื้นฐานในเขตตำบลนามะเขือ โดยมีเนื้อหาสำคัญประกอบด้วย ด้านสภาพทั่วไป ด้านลักษณะภูมิประเทศ ด้านสภาพภูมิอากาศ ด้านสภาพสังคม ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านศักยภาพในท้องถิ่น

1. ด้านสภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง

ตำบลนามะเขือ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 บ้านคำดอกซ้อน ตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากอำเภอ 13 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัด 50 กิโลเมตร

1.2 เนื้อที่

ตำบลนามะเขือ มีพื้นที่โดยประมาณ 75 ตร.กม. หรือประมาณ 56,875 ไร่

1.3 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขต	ต.โนนแหลมทอง อ.สหพันธ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขต	ต.หนองแวง อ.สมเด็จ
ทิศใต้	ติดต่อกับเขต	ต.ภูโป และ ต.ขมิ้น อ.เมือง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขต	ต. สหพันธ์ อ.สหพันธ์

2. ด้านลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลนามะเขือ มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน สภาพโดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์จนได้รับฉายาว่า เป็นอู่ข้าวอู่น้ำของอำเภอสหพันธ์ เนื่องจากมีลำห้วยขนาดใหญ่ไหลผ่าน 4 สายได้แก่ ลำห้วยยาง ลำห้วยมะเขือ ลำห้วยแซ้ และลำห้วยจิ้ง ทำให้เกิดที่ราบลุ่มเหมาะสมแก่การทำนาและเพาะปลูก นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่อีก 2 แห่ง ได้แก่

หนองนาโศก และหนองสาหรณะ บริเวณที่ดอนยังมีที่สาหรณะที่เป็นพื้นที่ป่า โดยเป็นพื้นที่ป่าสงวน และพื้นที่ สปก.

3. ด้านสภาพภูมิอากาศ

ตำบลนามะเขือ มี 3 ฤดูกาล คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน เมษายน อากาศจะร้อนจัด

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม มีฝนตกชุกตลอดฤดูกาล

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม อากาศหนาวแห้งแล้ง

4. ด้านสภาพสังคม

ในเขตตำบลนามะเขือมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 12 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านนามะเขือ

หมู่ที่ 2 บ้านโคกเจริญ

หมู่ที่ 3 บ้านโป่งเชือก

หมู่ที่ 4 บ้านโพนสว่าง

หมู่ที่ 5 บ้านโพนคำพุทธศิริ

หมู่ที่ 6 บ้านค่าน้ำแซบ

หมู่ที่ 7 บ้านคำดอกซ้อน

หมู่ที่ 8 บ้านโนนสรทอง

หมู่ที่ 9 บ้านดอนจันทร์

หมู่ที่ 10 บ้านโนนอุดม

หมู่ที่ 11 บ้านไทรทอง

หมู่ที่ 12 บ้านนามะเขือ

จำนวนประชากร ตำบลนามะเขือ มีประชากรรวม 7,815 คน แยกเป็นชาย / หญิง

ดังนี้

เป็นชาย 3,949* คน

เป็นหญิง 3,866* คน

มีจำนวนครัวเรือน 1,866* ครอบครั

*ข้อมูล เดือน พฤศจิกายน 2555

5. ด้านสภาพเศรษฐกิจ

5.1 อาชีพหลักของประชาชน

ทำนา	จำนวน	1,463	ครัวเรือน
ทำสวน ทำไร่	จำนวน	1,153	ครัวเรือน
เลี้ยงสัตว์	จำนวน	473	ครัวเรือน
รับจ้างทั่วไป	จำนวน	270	ครัวเรือน

5.2 พืชที่ปลูกที่สำคัญ

ข้าว	จำนวน	19,018	ไร่
มันสำปะหลัง	จำนวน	5,250	ไร่
อ้อย	จำนวน	5,340	ไร่
พืชสวนต่าง ๆ	จำนวน	608	ไร่

5.3 การพาณิชย์

ร้านค้าชุมชน	2 แห่ง	(เป็นการจัดตั้งโดย อบต. 2 แห่ง)
ร้านค้าต่าง ๆ	50 แห่ง	
โรงแรม	- แห่ง	
ร้านขายอาหาร	15 แห่ง	
สถานบริการน้ำมัน	4 แห่ง	
สถานีน้ำมันย่อย	3 แห่ง	
ธนาคารหมู่บ้าน	1 แห่ง	
กลุ่มอาชีพ	33 กลุ่ม	

6. ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

6.1 ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานอนามัยและสิ่งแวดล้อม งานควบคุมและจัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานธุรการของส่วนสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม งานส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุข งานควบคุมและป้องกันโรค งานบริการสาธารณสุขและสัตวแพทย์ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

6.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นามะเชื่อดังอยู่ในเขต หมู่ 1 และมีหน่วย อสม. แต่ละหมู่บ้าน เพื่อบริการสาธารณสุขขั้นมูลฐานให้กับประชาชน

6.3 ที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลข (เอกชน) 1 แห่ง

7. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

7.1 การคมนาคม

สภาพถนนในเขตตำบลนามะเขือ ปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างดี แต่จะมีปัญหาบ้างในฤดูฝน เพราะส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง แยกได้ดังนี้

7.1.1 ถนน คสล. ความยาว 15 กิโลเมตร

7.1.2 ถนนลาดยาง ความยาว 11 กิโลเมตร

7.1.3 ถนนดินลูกรัง ความยาว 119 กิโลเมตร

7.2 การประปา

ตำบลนามะเขือมีกิจการประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 แห่ง ให้บริการในเขตครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

7.3 หอกระจายข่าวในพื้นที่ มีระบบเสียงตามสาย/ระบบเสียงไร้สาย

ตำบลนามะเขือมีระบบเสียงตามสาย ของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และระบบเสียงไร้สายของเทศบาล บริการประชาสัมพันธ์ข่าวสารงานต่างๆ ในหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้าน สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ในเขตหมู่บ้านได้ร้อยละ 95 โดยออกอากาศเป็นประจำทุกวัน วันละ 2 เวลาในช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 05.30 - 06.00 น. และช่วงเย็นตั้งแต่เวลา 16.30 - 17.00 น.

8. ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม

มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารงานการศึกษา งานส่งเสริมการศาสนาประเพณี และวัฒนธรรม ดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานธุรการของส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม งานกิจการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานประสานกิจการ โรงเรียน งานกิจกรรม เด็กและเยาวชน และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

วัดและสำนักสงฆ์ 12 แห่ง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 แห่ง

โรงเรียนมัธยม 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนนามะเขือพัฒนาศึกษา

โรงเรียนประถม 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนชุมชนนามะเขือวิทยา ตั้งอยู่ในเขต หมู่ 9 โรงเรียนโป่งเชือกศึกษาสถานตั้งอยู่ในเขต หมู่ 11 โรงเรียนโพนสว่างพิทยาคมตั้งอยู่ในเขต หมู่ 4 และ โรงเรียนบ้านโคกเจริญค้ำน้ำแซบตั้งอยู่ในเขต หมู่ 2

งานประเพณีที่สำคัญ

บุญบั้งไฟ

ลอยกระทง
 งานแห่เทียนพรรษา
 โบราณสถาน / โบราณวัตถุที่สำคัญ
 พุทธสถานรูปอ
 รอยมนุษย์โบราณ

9. ด้านศักยภาพในท้องถิ่น

การแบ่งส่วนการบริหารของตำบลนามะเขือ ได้แบ่งการบริหารออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

9.1 สำนักปลัด

มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของ อบต. ควบคุม ดูแลและรับผิดชอบ การปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานธุรการของสำนักปลัด งานการเจ้าหน้าที่ งานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย รวมทั้งกิจการที่มีได้กำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของส่วนราชการใด หรืองานอื่นที่ ได้รับมอบหมาย

9.2 ส่วนการคลัง

มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานการเงินและด้านการคลัง ควบคุม ดูแลรับผิดชอบการ ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานธุรการของกรการคลัง งานการเงินและบัญชี งานผลประโยชน์ งานพัสดุ และทรัพย์สิน งานแผนที่และทะเบียนทรัพย์สิน และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

9.3 ส่วนโยธา

มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านผังเมืองและการโยธา การสาธารณสุขปกอก ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานธุรการของส่วน โยธา งานวิศวกรรม งานสถาปัตยกรรมและผังเมือง งานสาธารณสุขปกอก งานสวนสาธารณะ งานสถานที่และไฟฟ้า สาธารณะ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

9.4 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

9.4.1 งานสุขาภิบาลอนามัยสิ่งแวดล้อม

9.4.2 งานรักษาความสะอาด

9.4.3 งานศูนย์บริการสาธารณสุข

9.4.4 งานส่งเสริมสุขภาพ

9.4.5 งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

9.4.6 งานสัตว์แพทย์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จินตกานต์ แสงอ่อน (2554 : 1-9) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาตำบลสร้างนงทา อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลสร้างนงทา อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลสร้างนงทา อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลเชิงปริมาณ และสถิติที่ใช้ในการหาความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของ IOC (Index of Congruence) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม และสถิติสำหรับทดสอบสมมุติฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านตำบลสร้างนงทา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีวินัยทางการเงิน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร

จิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภัทร (2551 : 50-55) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น ตำบลดงจี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น ตำบลดงจี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 38 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทำไปตลอดเวลาที่ดำเนินการวิจัย ด้วยการการเขียนบันทึกแยกประเภทและหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น ตำบลดงจี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำ และการบริหารจัดการที่ดี สภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น มีการบริหาร จัดการที่ดี โปร่งใส การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมการทำงานอย่างมีระบบ

ชัยพร พิบูลศิริ (2551 : 57-84) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน และรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการวิเคราะห์ผลเชิงเนื้อหา (Content

Analysis) ได้แก่ การจัดประเภทวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ รูปแบบ ตัวอย่าง สรุปผล ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน มีดังนี้

1. ปัจจัยที่เป็นเป้าหมายร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน มี 3 ระดับ

- 1) ระดับปัจเจก มีปัจจัยร่วมคือ การดับทุกข์ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้เกิดความมั่นคงของตนเองและครอบครัว
- 2) ระดับชุมชน มีปัจจัยร่วมคือ การสร้างสุขภาวะ ความเอื้ออาทร เศรษฐกิจแบบพอเพียง ลดการบริโภคแบบวัตถุนิยม เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองและการพัฒนาแบบยั่งยืนของชุมชน ภายใต้การเรียนรู้ การเอื้ออาทรและการแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ร่วมกัน
- 3) ระดับสังคม มีปัจจัยร่วม คือ การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ยั่งยืน คนในชุมชนมีความสุข เกิดความมั่นคงทางจิตใจ อันส่งผลให้เกิดสันติสุขในสังคม ทุกคนมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม โดยผ่านองค์กรชุมชน

2. ปัจจัยที่เกิดจากฐานคิดการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน 1) การสร้างจิตสำนึก 2) การพัฒนาแบบยั่งยืน 3) ความศรัทธา ความเชื่อ ต่อผู้นำและปราชญ์ชาวบ้าน 4) การจัดสวัสดิการสังคม ตามหลักของศาสนา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น 5) การใช้คุณธรรมนำกฎหมาย 6) สวัสดิการสังคมตั้งอยู่บนฐานของการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน

3. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ ปัจจัยองค์กรและการบริหารจัดการ ภาวการณ์นำ ปัจจัยการรวมกลุ่มของสมาชิก ปัจจัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับตัว ปัจจัยการขยายผลและขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย

4. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกองค์กร ความสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล การได้รับการหนุนเสริมและสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ

5. ปัจจัยกระตุ้นการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งภายในและภายนอกชุมชน ภาวะวิกฤติทำให้เกิดปัญหาพร้อมในชุมชน

6. ปัจจัยความสำเร็จร่วมของการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกการเป็นองค์กรชุมชน การพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อการพึ่งตนเอง ความศรัทธา ความเชื่อ ในผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ชีรานนตร ประชุมศักดิ์ (2551 : 1-7) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเครือข่ายออมทรัพย์หลักสี่-ดอนเมือง การวิจัยครั้งนี้มี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเครือข่ายออมทรัพย์หลักสี่ - ดอนเมืองตามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และคณะกรรมการเครือข่าย ศึกษาประสิทธิผลในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเครือข่ายออมทรัพย์หลักสี่ - ดอนเมือง ตามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และ คณะกรรมการเครือข่าย และศึกษาปัจจัยที่มีประสิทธิผลในการบริหาร จัดการกองทุน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย โดยการใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์เชิงถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) แบบ Stepwise ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเครือข่ายออมทรัพย์หลักสี่ - ดอนเมืองตามความคิดเห็นของสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่ม ออมทรัพย์ คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความเหมาะสมด้านสถานที่ ด้านความร่วมมือ ด้านการรับฟังความคิดเห็น ด้านการประสานงาน ด้านการเข้าร่วมวางแผน ด้านการเข้าร่วมประชุม/กิจกรรม และด้านการตัดสินใจ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเครือข่ายออมทรัพย์หลักสี่ - ดอนเมือง ตามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และ คณะกรรมการเครือข่าย คือ ความต่อเนื่องในการให้บริการ ความสะดวกในการใช้บริการ ความเสมอภาคในการให้บริการ และความรวดเร็วในการให้บริการ

ธนพร กิติพงศ์พิทยา (2551 : 39) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มจักสานผักตบชวา กรณีศึกษา : บ้านห้วยเคียนหนือ ตำบลบ้านคำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การบรรยายสรุปข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านห้วยเคียนหนือได้มีการวางแผนการผลิต นอกจากการวางแผนในการผลิตจากคำสั่งซื้อของลูกค้า กลุ่มยังมีการวางแผนการผลิตของกลุ่มล่วงหน้า เพื่อขยายกำลังการผลิตของกลุ่มในอนาคต ซึ่งมีทั้งการผลิตล่วงหน้ารายปี การวางแผนการผลิตรายเดือน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดองค์การตามโครงสร้างการบริหารงานประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และคณะกรรมการ ทางกลุ่มได้มีการจัดคนเข้าทำงาน โดยรวมกลุ่มเป็นสมาชิก และในการแบ่งงานแต่ละครั้งจะมีการประชุมนัดหมาย มอบหมายงาน แบ่งงานตามความถนัด ความชำนาญ โดยประธานกลุ่มจะเป็นผู้สั่งการ การสั่งการนี้จะใช้วิธีสั่งการ โดยให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงาน และเสริมต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ส่วนด้านการควบคุมจะเป็นหน้าที่ของนางศรีทันและนางตุลา พร้อมทั้งคณะกรรมการกลุ่มซึ่งจะทำการตรวจสอบความ

ถูกต้องของผลิตภัณฑ์ในด้านรูปแบบ ขนาด ความละเอียดในการจักสาน สีของผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดองค์กร การบริหารจัดการ การจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว การบริหารจัดการ ด้านการเงินและบัญชี ได้แก่ โครงสร้างเงินทุน สภาพคล่องทางการเงิน การจัดทำบัญชี และงบการเงิน โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำบัญชีและงบการเงิน ความคิดเห็นการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว ด้านคุณประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไม้กวาดลายดอกแก้ว โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นธุรกิจชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

นริศรินทร์ พันเพชร (2554 : 36-41) ได้ศึกษาเรื่อง ความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชน : กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชน ของโรงเรียนมัธยมรัชชธรรมชาตินาโศ อำเภอกุดชุมหะ จังหวัดยโสธร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนของโรงเรียนมัธยมรัชชธรรมชาตินาโศ อำเภอกุดชุมหะ จังหวัดยโสธร เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่เกื้อหนุนที่ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนของโรงเรียนมัธยมรัชชธรรมชาตินาโศ อำเภอกุดชุมหะ จังหวัดยโสธร ประสบผลสำเร็จ ประชากรจำนวน 31 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวโยงแนวคิดและความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อพรรณนาอธิบายเหตุการณ์และความสัมพันธ์เหตุผล หรือพฤติกรรมต่าง ๆ และมีการพรรณนาวิเคราะห์ที่เกื้อหนุน โดยเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในด้านต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เกื้อหนุนให้กองทุนสวัสดิการชุมชนของโรงเรียนมัธยมรัชชธรรมชาตินาโศประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยองค์ประกอบภายใน ได้แก่ 1) คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและชัดเจน 2) การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของสมาชิกกองทุน 3) ความซื่อสัตย์และมีคุณธรรมของสมาชิกกองทุน 4) การประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างทั่วถึง องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ 1) การจัดสรรผลกำไรจากโรงเรียนมัธยมรัชชธรรมชาตินาโศ 2) ทุนจากโครงการเมนู 5 จากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม มาสมทบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ซีฟ) 3) การสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์กรภายนอก 4) การสนับสนุนด้านความรู้ และการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลนาโศ

บังอร สิงห์ล่อ (2551 : 33-38) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยยาง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองหลุม อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดพิจิตร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานและ

ศึกษาระดับความสำเร็จของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มตัวอย่างจำนวน 115 คน ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล และวิเคราะห์ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ผลการวิจัยพบว่า ด้านกรรมการกลุ่ม ออมทรัพย์ ด้านสมาชิกกลุ่ม ด้านการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น และด้านสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

ประเพณี ศรีมณี (2554 : 41-42) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน : กรณีศึกษากองทุนสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท ตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัย รูปแบบ และวิธีการบริหารจัดการกองทุนสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท ตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโดยใช้วิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการสังคมของกองทุนสัจจะลดรายจ่ายวันละบาทตำบลน้ำขาว ได้แก่ ปัจจัยภายใน คือ นโยบายการใช้เงินตราเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน โครงสร้างกองทุนที่มีรูปแบบที่เรียบง่าย ชัดเจน การเปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนได้แสดงความคิดเห็นในกระบวนการบริหารจัดการผ่านกรรมการที่ตนคัดเลือกส่งเสริมให้กรรมการผู้ปฏิบัติงานมีทักษะและความเชี่ยวชาญ และให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ โดยให้มีรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในความมั่นคงในองค์กรให้กับสมาชิกกองทุน ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการสังคมของกองทุน คือ กฎหมายและบทบาทของภาครัฐ ที่ได้พิจารณางบประมาณสนับสนุนดำเนินการของกองทุนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 ในหลักการสมทบ 1 : 1 : 1 ทำให้กองทุนมีสถานะทางการเงิน ที่เข้มแข็ง ความเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากร และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการสังคมของกองทุน โครงสร้างองค์กรที่มีรูปแบบเรียบง่าย กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในชนบท ทำให้รู้สึกง่ายต่อ การเข้าถึง

ปัญญา เลิศไกร (2550 : 56-66) ได้ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนและเพื่อเสนอแนะรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน การวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชน 2) ด้านผลประโยชน์ตอบแทนเป็นการจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพและตรงความต้องการกับปัญหาและความต้องการของประชาชน 3) ด้านการขยายตัวของสมาชิกเป็นการขยายการจัดบริการให้ครอบคลุม และปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เอื้อต่อประชาชน ทำให้องค์กรชุมชนลดการพึ่งพาจากภายนอก 4) ด้านการเรียนรู้และการกระทำกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมที่จัดในชุมชนอยู่อย่างเสมอ และมีความต่อเนื่อง 5) ด้านการยอมรับของคนในชุมชน เป็นการยอมรับในตัวผู้นำและคณะกรรมการที่มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และการจัดบริการด้วยความเสมอเท่าเทียมกัน 6) ด้านการประสานงานเป็นการประสานความร่วมมือและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการดำเนินกิจกรรมบริการต่างๆในชุมชน

พัชรี ศรีงาม (2553 : 119-124) ได้ศึกษาต้นแบบการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสังฆะสวัสดิการชุมชน ตำบลวังแสง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสังฆะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุน และความต้องการในการพัฒนากองทุน ประชากรจำนวน 20 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลจากการศึกษาได้ดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ไปพร้อมกับกระบวนการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุน ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานของที่ปรึกษาและคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ระบบการบริหารจัดการชัดเจนและคล่องตัว ทุนทางสังคมในตำบลเกื้อหนุนการดำเนินงานของกองทุน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลวังแสงให้การสนับสนุนและดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน

พงศกร ธวัชชัยวิรุทธ์ (2552 : 104-114) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านตำบลไผ่หลวง และตำบลไผ่หลุม อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 98 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัย

พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านตำบลไผ่หลวง และ ตำบลไผ่หลุม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มี 8 ประการ คือ การวางแผนงานกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การบริหารจัดการ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา ความขัดแย้ง จำนวนสมาชิก จำนวนเงินออมทรัพย์ และเงินจากการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มนต์รัก ชีรานุสรณ์ (2551 : บทคัดย่อ) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า จากการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ของทั้ง 5 ธุรกิจ การจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสัมภาษณ์ ที่สัมภาษณ์ด้วยตนเอง มาวิเคราะห์แยกแยะ และจัดหมวดหมู่โดยการบรรยาย พบว่า ผู้ประกอบการเป็นผู้วางแผนการดำเนินงานหรือวิธีการปฏิบัติงานเอง โดยดูจากการรับคำสั่งซื้อจากลูกค้าเป็นเกณฑ์ ทั้ง 5 ธุรกิจ มีโครงสร้างองค์กรที่มีการกำหนดตำแหน่งต่างๆ ไว้ แต่เป็นการกำหนดเพื่อรองรับ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ต้องมีโครงสร้างของสมาชิกในกลุ่มธุรกิจ แต่การบริหารจัดการจริง ๆ ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่า สามารถจัดคนเข้างานได้อย่างเหมาะสม ตรงตามความถนัดของแต่ละคน ไม่มีความขัดแย้งกันภายในองค์กร เนื่องจากสมาชิกให้การยอมรับผู้ประกอบการ เพราะผู้ประกอบการมีหลักการบริหารจัดการที่ดี ไม่ใช่วิธีการสั่งการ แต่จะใช้วิธีการมอบหมายงานให้ทำ มีการสอบถามความพร้อม ความสามารถในการทำงานก่อนมอบหมายงานให้ทำ ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี และธุรกิจประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบันนี้

รุ่งทิพย์ เสมอเชื้อ (2550 : บทคัดย่อ) การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว : กรณีศึกษา ตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส มีสถานภาพเป็นสมาชิกในครอบครัว มีอาชีพเกษตรกรและเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว เป็นเวลา 3 ปี เป็นส่วนใหญ่ การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการด้านการตลาด การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว การบริหารจัดการด้านการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคาการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ

พิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผลผลิตภัณฑ์การบริหารจัดการ ธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว การบริหารจัดการด้านผลิต ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิต โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผลผลิต การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว การบริหารจัดการ ด้านการบริหารองค์กร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การควบคุม โดยภาพรวมมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการ

อัญชลี พูนชัย (2550 : บทคัดย่อ) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสินค้าที่ได้รับการคัดสรร เป็นสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาวในระดับภาค : กรณีศึกษาสินค้าประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายในจังหวัดนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมของผู้ประกอบการขณะสัมภาษณ์ โดยการบรรยาย การสรุปเชิงวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ มาทำการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการ ผู้ผลิตส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการวางแผนการบริหารงานและจัดโครงสร้างองค์กร โดยแบ่งเป็นแผนกหรือฝ่ายต่างๆ เพื่อสะดวกต่อการวางแผน การสั่งการ และการควบคุมเพื่อให้กิจการดำเนินงานสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ส่วนปัจจัยทางด้านการเงิน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านการเงิน มีการวางแผนด้านการเงินมีความพร้อมในด้านการเงินและสามารถจัดสรรเงินได้ดี เนื่องจากมีภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงินเป็นอย่างดี มีเพียง 2 ราย ที่ขาดการวางแผนด้านการเงินและมีปัญหาเงินทุนหมุนเวียน

Davis. (1978 : 5189-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ในวิทยาลัยชุมชน แห่งมลรัฐฟลอริดา มีสมรรถภาพ 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น การพัฒนาโครงการ และการพัฒนาการเรียนการสอน โดยที่สมรรถภาพทางชุมชนนั้น ผู้บริหารไม่มีเวลาออกไปปฏิบัติงานได้เต็มที่เพราะต้องปฏิบัติงานในสถาบันกันส่วนมาก

Bullock (1981 ; อ้างถึงใน ศุภชัย ยาวะประภาส. 2550 :112) กล่าวว่าความสำเร็จของนโยบายใด ๆ ต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ รวมตลอดถึงกลุ่มประชาชนที่จะได้รับผลกระทบจากนโยบายนั้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ อีเวอร์สัน (Everson. 1979 ; อ้างถึงใน ศุภชัย ยาวะประภาส. 2550 : 108) ว่าโครงการพัฒนาต่าง ๆ จะต้องพยายามให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด จึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาและเรียกโครงการแบบนี้ว่า “ การบริหารแบบชาวบ้าน ”การบริหารงานนั้นมิได้

อาศัยแต่เฉพาะคน เงิน วัสดุ และการจัดการเท่านั้นหากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปด้วย จึงจะสามารถบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนน่าจะมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการบริหารจัดการป่าชุมชน หมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เถลิงพระเกียรติ 72 พรรษา พระบรมราชินีนาถ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพตาม โครงการเศรษฐกิจชุมชนในเขตตำบลนามะเขือ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ โดยตัวแปรอิสระ มีปัจจัยจำนวน 10 ปัจจัย ได้ศึกษาจากแนวคิดของ (Adam Smith, 1982 : 65 ; อ้างถึงใน วลาสินี เมฆนิติกุล, 2551 : 9) และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลในการดำเนินงาน จำนวน 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิดของ สเตียร์ (Steers, 1980 : 442 ; อ้างถึงใน ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2543 : 55-69) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย